

תלמי שי

תרשימים למסכת יבמות

מאת פרופ' יצחק שוה

* ניתן להזמין בחנות הספרים [באתר ישיבת ברכת משה](http://באתר.ישיבת.ברכת.משה.il) ybm.org.il

או במכון מעליות: טל' 02-5353655 ; דוא"ל office@ybm.org.il

בספרו הייחודי הצליח המחבר להציג בפני הלומד באופן חזותי ובהיר

← את מערכת הקשרים המשפחתיים המתוארים בסוגיה,

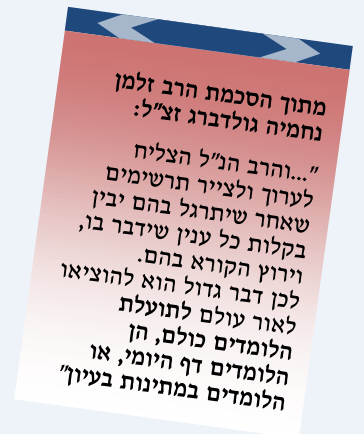
← את השתלשלותם והתפתחותם במהלך הזמן (דבר ייחודי לספר זה!),

← ואת ההוראות ההלכתיות הנובעות מהם.

הספר מכיל כ-300 עמ' ובהם כ-600 תרשימים צבעוניים מאירי עיניים.

לספר מצורפת סימניה, ובה לוח הסימנים השכיחים בספר, מלבד לוחות

הסימנים המופיעים בגוף הספר, בתחילתו ובסופו.

במה מסייע הספר ללומד?

הספר מציג בפני הלומד באופן חזותי ובהיר את מערכת הקשרים המשפחתיים המתוארים בסוגיה את השתלשלותם והתפתחותם במהלך הזמן ואת ההוראות ההלכתיות הנובעות מהם

ייחודו של הספר תלמי שי:

א. הבנת הקשרים המשפחתיים: הקשרים המשפחתיים מוצגים בסימנים ובצבעים שונים באופן שיטתי לדוגמא:

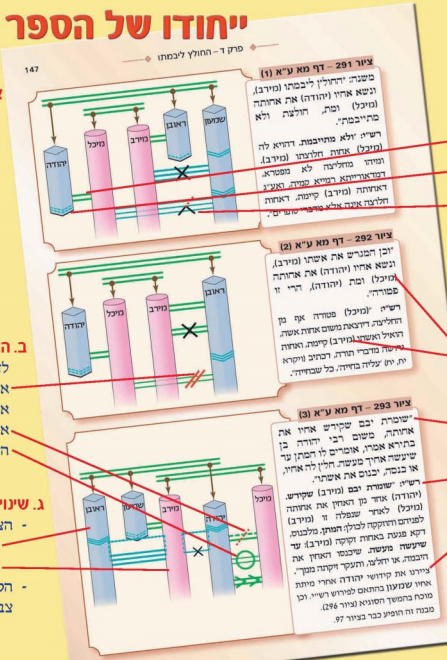
- קשר של קידושין
- קשר של נישואין
- קשר של ייבום
- ביטול נישואין - גירושין
- ביטול הייבום - חליצה

ב. הצגת ההוראות ההלכתיות: לדוגמא:

- איסור כרת
- איסור לאו
- איסור דרבנן
- היתר

ג. שינוי הצבעים:

- הצבעים השונים מסייעים לאבחנה: אנשים בצבע כחול נשים בצבע ורוד
- הסימנים מופיעים בצבעים מאפיינים: צבע אדום מסמל איסור וכ"ל.

ד. התרשים כולל בתוכו את ממד הזמן:

מיקום הסימן לאורך התרשים מציין את זמן התרחשות הפעולה. פעולה מוקדמת תופיע גבוה יותר מפעולה שאירעה מאוחר יותר.

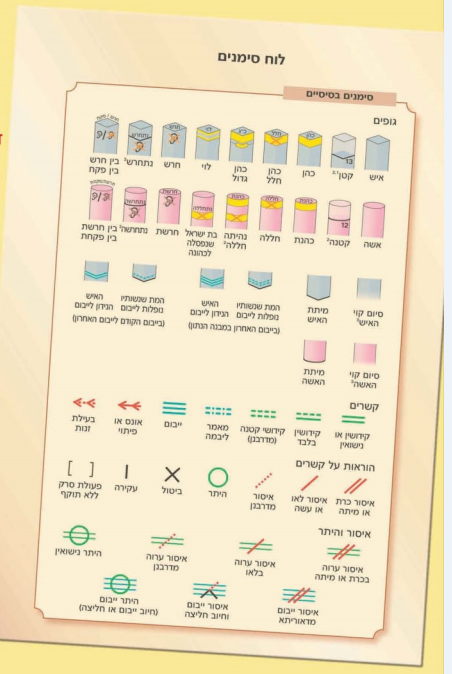
- לדוגמא:
- יהודה נשא את מיכל רק לאחר ששמעון אחיו חלץ למירב אחותה.
- מותו של יהודה והשפעת מותו על המצב המשפחתי.
- ההוראה ההלכתית שבתחיתת התרשים - רק לאחר מותו של יהודה.

ה. השמות בצירוף:

- השמות שנבחרו הינם שמות ת"כיים המסייעים ללומד (לאחים שמות של אחים ולאחיות שמות של אחיות).
- בציטוט דברי המשנה הנמרא ורש"י משולבים השמות המופיעים בתרשים.

ו. ציטוט המקורות:

- דברי המשנה או הנמרא
- דברי רש"י
- הבהירות והרחבות נוספות

סימניה ובה לוח סימנים מפורט מצורפת לספר ומלווה את הלומד במהלך לימוד המסכת כולה.

הספר מכיל כ-600 תרשימים בהירים ומאירי עיניים.

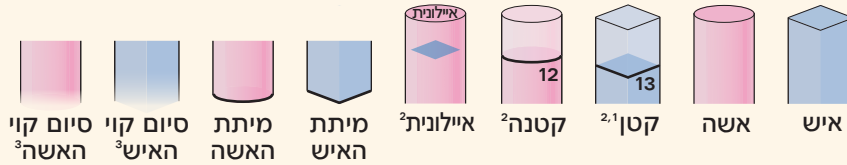
בספר כ-300 עמודים מודפסים בצבע מלא על נייר כרומו משובח.

דוגמא - ביאור לציור 292:
- ראובן ויהודה אחים; מירב ומיכל אחיות.
- ראובן נשא את מירב, ולאחר מכן גירש אותה.
- רק לאחר גירושין נשא יהודה את מיכל, ולאחר מכן מת (בלא בנים).
- מיכל זקוקה לייבום, אולם היא אחותה של מירב, אשתו לשעבר של ראובן.
- ההוראה ההלכתית המופיעה בתחיתת התרשים מציינת שמילכ אסורה על ראובן באיסור כרת, ולכן אינה נופלת לפניו לייבום.

לוח סימנים

סימנים בסיסיים

גופים

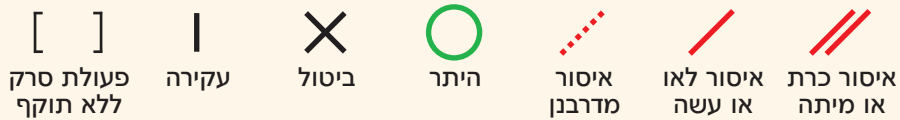
1. בן תשע שנים ויום אחד.
2. מקום הסימן מראה מתי חל השינוי (ובאילונית - מתי הוכרה כאילונית).
3. סיום הדרגתי כזה מציין שאין המשך קורותיו או קורותיה שייכים לענין.

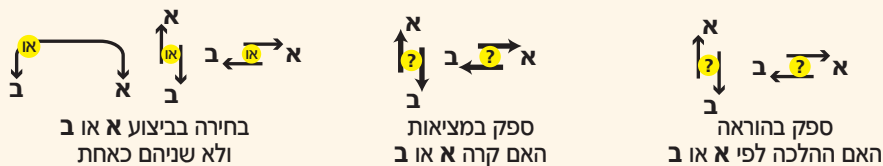
קשרים

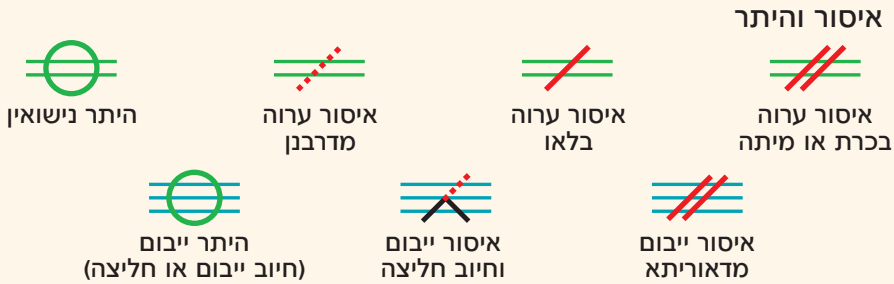
הוראות על קשרים

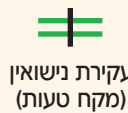
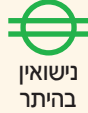
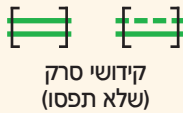
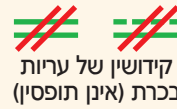
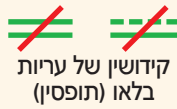
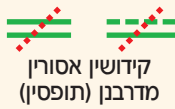
סימני ספק או בחירה

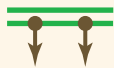
סימנים מורכבים

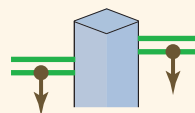
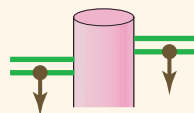
פעולות שהתבצעו

סימני קירבה

כדי לפשט את הציורים השתמשנו בסימן זה גם כשאין הכרח לאחווה מן האם - כמו בנושא הייבום. כמו כן השתמשנו בו גם כשאין הכרח לאחווה משני ההורים - כמו בנושא האיסור.

אחים מן האם

אחים מן האב

בני הזוג אינם מצוירים אם אין זה נחוץ להבנת הענין. ראוי לזכור שמצות הייבום חלה רק באחים מן האב, גם אם אביהם אינו מופיע בציור.

פרק ראשון – חמש עשרה נשים

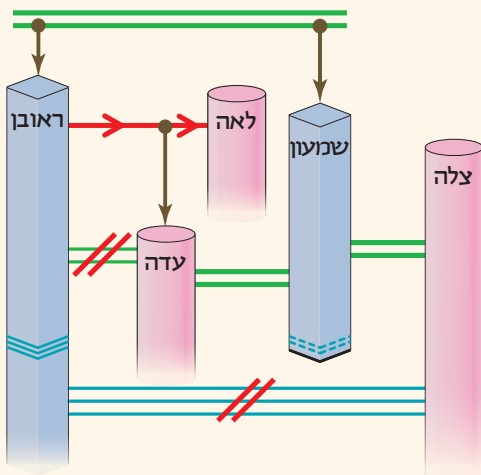
ציור 1 – דף ב ע"א (1)

משנה: "חמש עשרה נשים פוטרות (מן היבום) צרותיהן וצרות צרותיהן עד סוף העולם. ואלו הן":

א. "בתו".

רש"י (ד"ה "ואם חמותו ואם חמיו"): "...בבתו (עדה) מאנוסתו (לאה) קמיירי, וכן בת בתו (ציור 2) ובת בנו (ציור 3), דאילו בתו מאשנתו (ציור 4) היינו בת אשנתו (ציור 5), דכיון דכתיב אשה ובתה, לא שנא ממנו (ציור 4) לא שנא מאיש אחר (ציור 5)..."

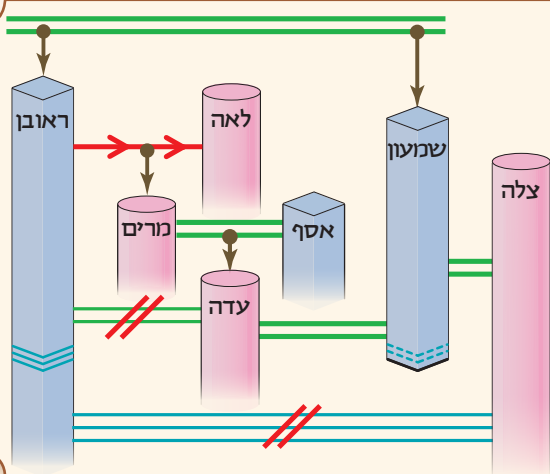
בציורים של חמשה עשר המקרים המופיעים במשנה, עד ציור 16, נסמן בעדה את הערוה, בצלה את צרתה, בשמועון את המת בלא בנים ובדאובן את האח שהיה אמור ליבם לולא האיסור (למעט ציור 15, שם קראנו את השמות לפי האמור ברש"י).

ציור 2 – דף ב ע"א (2)

ב. "בת בתו".

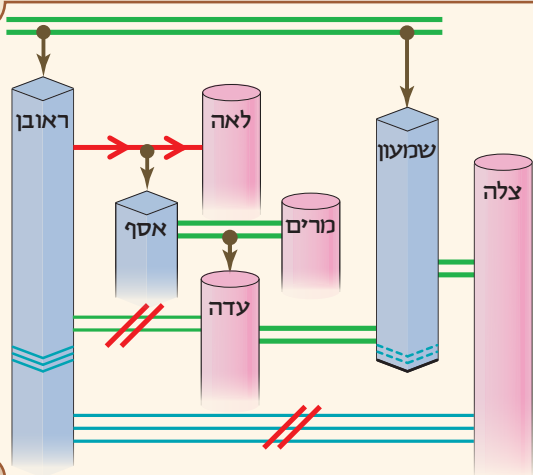
לפי רש"י, עדה היא בת בתו מורים מאנוסתו לאה. ראה כיתוב בציור 1.

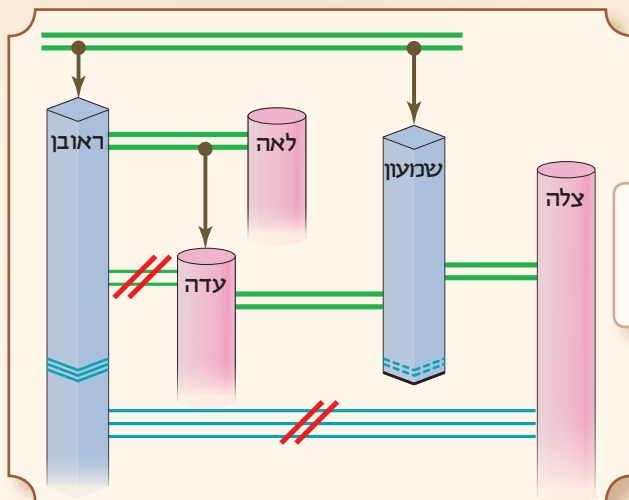

ציור 3 – דף ב ע"א (3)

ג. "בת בנו".

לפי רש"י, עדה היא בת בנו אסף מאנוסתו לאה. ראה כיתוב בציור 1.

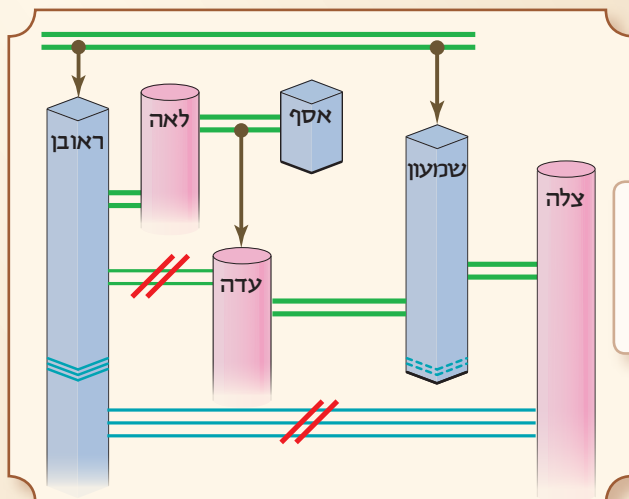

ציור 4 - דף ב ע"א (4)

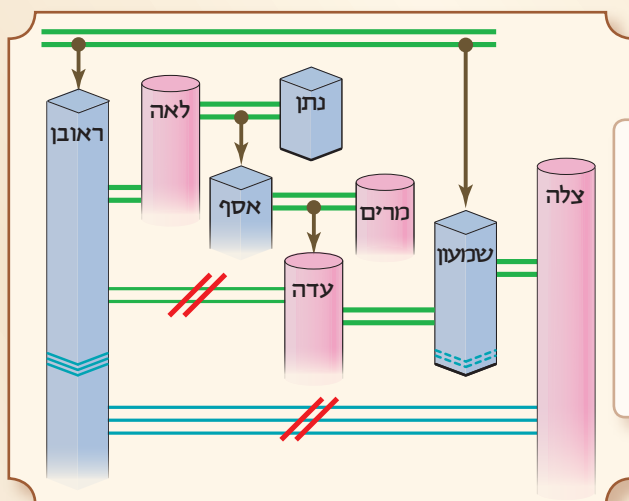
ד. "בת אשתו".

מבנה ראשון, כאשר עדה בת אשתו
לאה היא גם בתו של ראובן.

ציור 5 - דף ב ע"א (5)

מבנה שני, כאשר עדה בת אשתו
לאה היא בת איש אחר אסף, ולא
נתאלמנה (או נתגרשה) ממנו לפני
נישואיה לראובן.

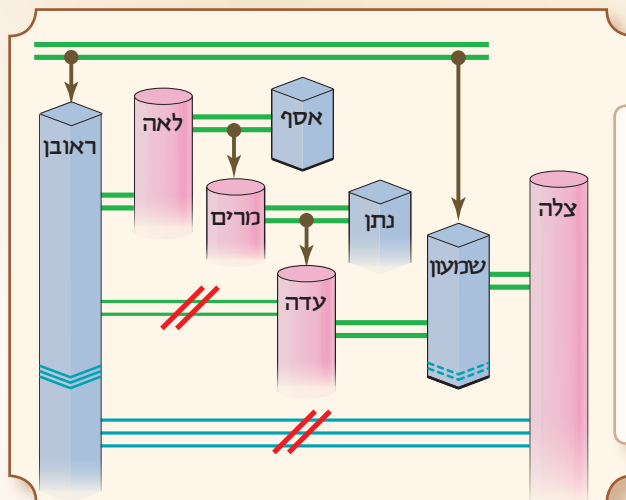

ציור 6 - דף ב ע"א (6)

ה. "בת בנה של אשתו".

בציור מתואר המבנה שבו עדה בת
בנה אסף של אשתו לאה מאיש אחר
נתן, ולא נתאלמנה (או נתגרשה)
ממנו לפני נישואיה לראובן.

וכן אם עדה היא בת בנה של אשתו
ממנו.

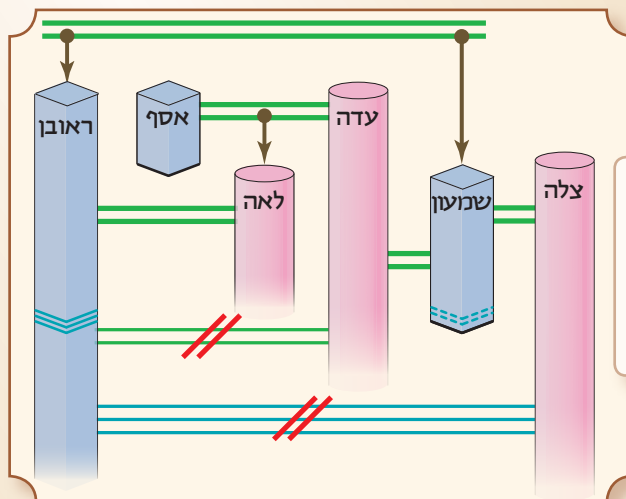

ציור 7 - דף ב ע"א (7)

ו. "בת בתה של אשתו".

בציור מתואר המבנה שבו עדה בת מורים בתה של אשתו לאה מאיש אחר נתן, ולאה נתאלמנה (או נתגרשה) ממנו לפני נישואיה לראובן.

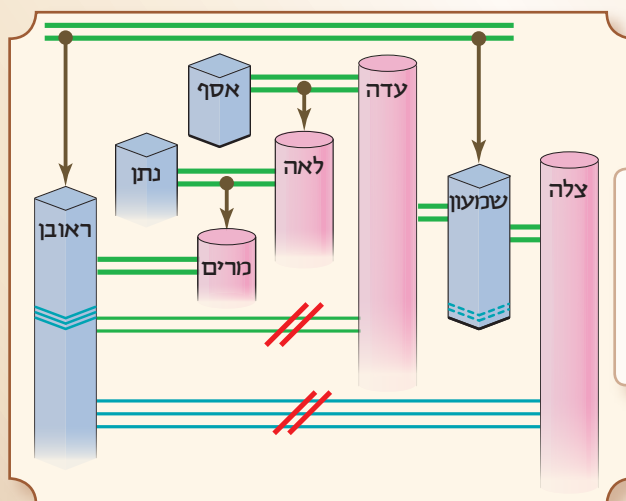
וכן אם מורים היא בתה של אשתו ממנו.

ציור 8 - דף ב ע"א (8)

ז. "חמותו".

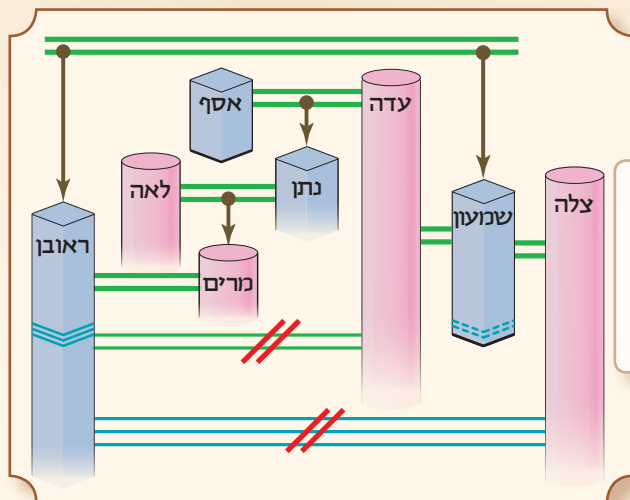
עדה אמה של לאה אשת ראובן, שנתאלמנה (או נתגרשה) מבעלה הראשון אסף לפני נישואיה לשמועון.

ציור 9 - דף ב ע"א (9)

ח. "אם חמותו".

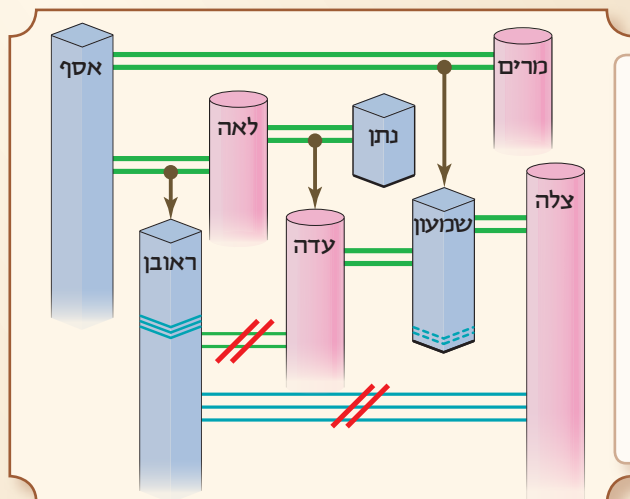
עדה אם לאה חמותו של ראובן, שנתאלמנה (או נתגרשה) מבעלה הראשון אסף לפני נישואיה לשמועון.

ציור 10 - דף ב ע"א (10)

ט. "אם חמיו".

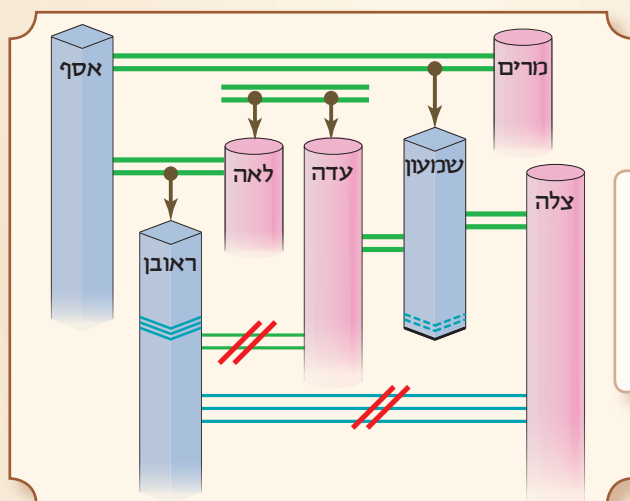
עדה אמו של נתן חמיו של ראובן, שנתאלמנה (או נתגרשה) מבעלה הראשון אסף לפני נישואיה לשמעון.

ציור 11 - דף ב ע"א (11)

י. "אחותו מאמו".

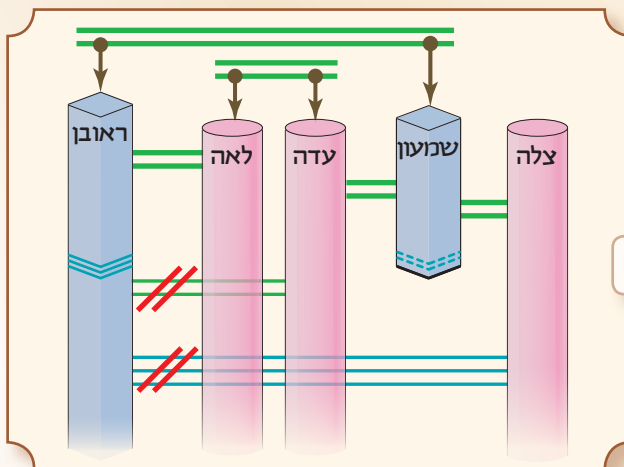
רש"י: "שנשאת לאחיו מאביו ומת". עדה אחותו של ראובן מאמו לאה, אבל מאב אחר נתן, נישאת לשמעון אחיו מאביו אסף. בין עדה לבין שמעון אין קרבת אותו אב או אותה אם, ונישואיהם מותרים. עדה היא אחות ראובן מאמו לאה ואסורה לו. בין ראובן ושמעון קרבת אחוה מאב אסף המחייבת ייבום.

ציור 12 - דף ב ע"א (12)

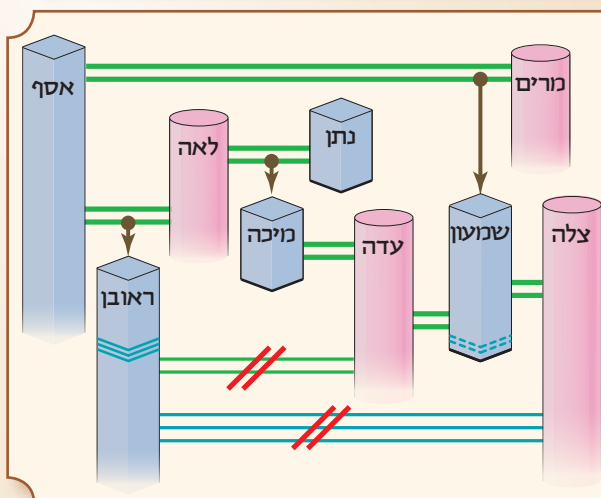
יא. "ואחות אמו".

המשך רש"י: "וכן (עדה) אחות (לאה) אמו (של ראובן) שנסאה (שמעון) אחיו מאביו (אסף), שאין חיוב ייבום אלא באחיו מן האב...".

ציור 13 - דף ב ע"א (13)

יב. "ואחות אשתו".

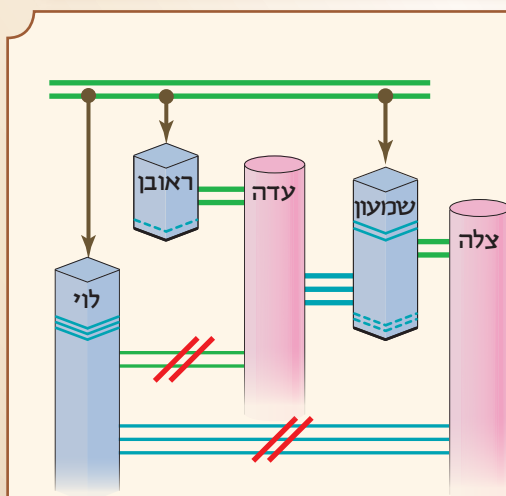

ציור 14 - דף ב ע"א (14)

יג. "ואשת אחיו מאמו".

רש"י: "שמת" (מיכה) (אחיו מאמו לאה) ונשאה (לעדה) אשתו של מיכה (שמעון) אחיו (של ראובן) מאביו (אסף), שהיתה נכרית אצלו, ומת (שמעון) בלא בנים ונפלה לפני יבם זה (ראובן), אסורה לו, לפי שהיתה אשת אחיו (מיכה) מאמו (לאה) תחלה, ואסורה לו עולמית....".

וכן צרתה צלה.

ציור 15 - דף ב ע"ב (1)

יד. "ואשת אחיו שלא היה בעולמו".

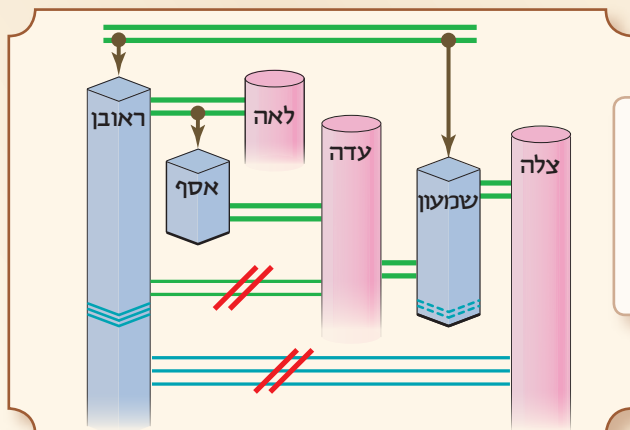
רש"י: "כגון ראובן שמת בלא בנים, ונולד לו אח לאחר מיתה ושמנו לוי, ועמד שמעון ויבם אשתו (עדה), ולו אשה אחרת (צלה), ומת (שמעון) בלא בנים, ונפלו שתיקח לפני לוי, שתיקח פטורות, לפי ש(עדה) אשת ראובן שנשאת לשמעון אסורה ללוי, וענוש כרת עליה, לפי שאשת אח בכרת כשאר עריות שבפרשה".

עדה נאסרה על לוי עולמית, מכיון שנפלה ליבום כאשר לא היה בעולמו של אחיו ראובן, וכן צלה בהיותה צרתה.

ציור 16 – דף ב ע"ב (2)

טו. "וכלתו".

עדה אשת אסף בנו של ראובן שנשאת לאחיו שמעון אחרי שנתאלמנה (או נתגרשה) מבעלה הראשון אסף.

ציור 17 – דף ב ע"ב (3)

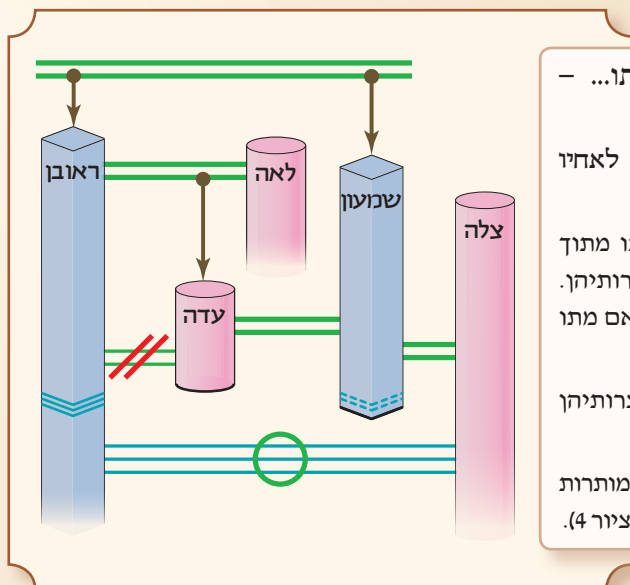
המשך המשנה: "וכלן אם מתו... – צרותיהן מותרות".

רש"י: "שמתה בתו (עדה) קודם לאחיו (שמעון)..."

ציור זה מדגים את המקרה של בתו מתוך חמש עשרה העריות הפטורות צרותיהן. שאר ארבע עשרה העריות דינן שוה אם מתו לפני בעליהן.

כן ננהגם בשאר שלושת המקרים שצרותיהן מותרות ליבום (עד ציור 20).

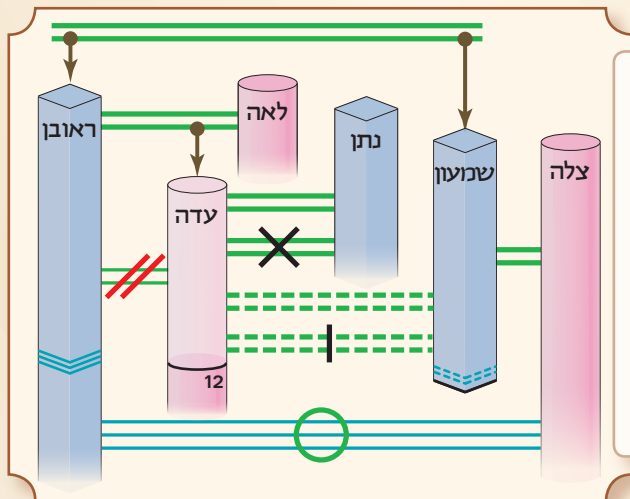
השוה ארבעה מקרים אלה, שהצרות מותרות בהם, למקרה הרגיל של איסור הצרה (ציור 4).

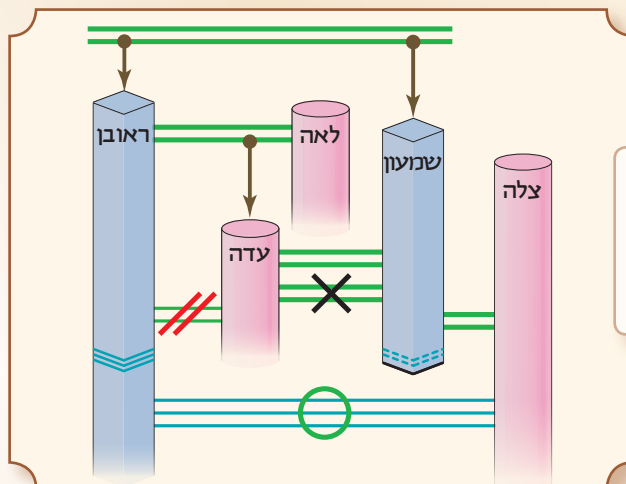

ציור 18 – דף ב ע"ב (4)

"או מיאנו... – צרותיהן מותרות".

המשך רש"י: "או מיאנה (בתו). והיכי משכחת לה מיאון בבתו (עדה)... כגון שאביה (ראובן) השיאה לאחד (נתן), ונתגרשה כשהיא קטנה, ושוב אין לאביה רשות בה, והלכה ונשאת לאחיו (שמעון) בעודה קטנה, ויצאה במיאון, ובפרק בית שמאי קרי לה יתומה בחיי האב..."

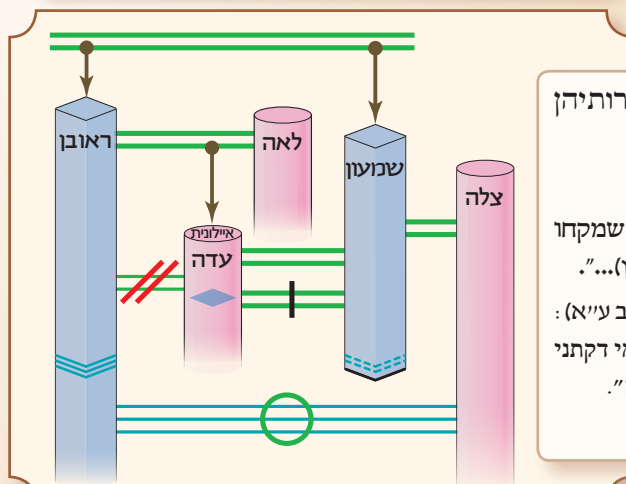

ציור 19 - דף ב ע"ב (5)

"או נתגרשו... - צרותיהן מותרות".

עדה בתו של ראובן שנתגרשה מבעלה שמעון לפני מותו.

ציור 20 - דף ב ע"ב (6)

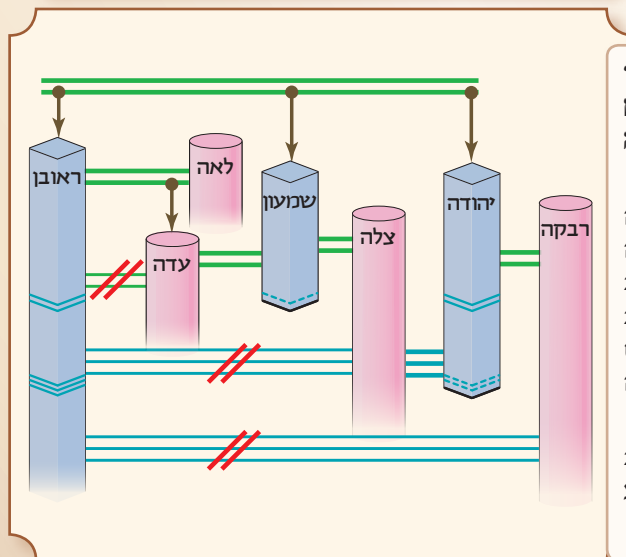
"או שנמצאו אילונית - צרותיהן מותרות".

נמצאה אילונית אחר נישואיה.

המשך רש"י: "או נמצאת אילונית, שמקחו מקח טעות (והנישואין בטלין מעיקרן)...".

ראה גם ציור 74 והסבר הגמרא שם (יב ע"א): "כאן (ציור 20) שלא הכיר בה, דיקא נמי דקתני 'שנמצאו' ולא קתני 'שהיו', שמע מינה".

לענין הלכה ראה ציור 76.

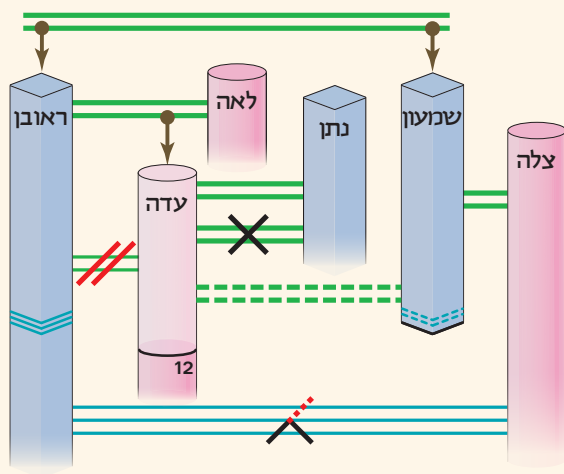
ציור 21 - דף ב ע"ב (7)

"הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני, ולו אשה אחרת, ומת, כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה, אפילו הן מאה".

צלה שהיא צרת בתו עדה נתייבמה על ידי אחיו השני יהודה, שלגבי אינה צרת ערוה ומותרת, ולו אשה אחרת רבקה. רבקה אסורה לראובן אם מת יהודה, בהיותה צרת צרת ערוה. ואם היה עוד אח אפשר להמשיך באותה צורה: צרת צרת צרתה, וכן הלאה.

ציור זה מדגים את האיסור של צרת צרתה בבתו. וכן הדין לשאר ארבע עשרה העריות שבמשנה.

ציור 22 - דף ב ע"ב (8)

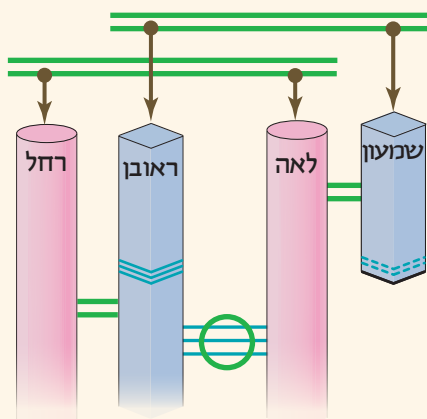

"וכל היכולה למאן ולא מיאנה, צרתה חולצת ולא מתיבמת".

כמו בציורים הקודמים נמשיך להדגים בבתו עדה. גם כאן, כמו בציור 18, מוכרחים להניח שראובן אביה של עדה השיאה ונתגרשה, דהיינו יתומה בחיי האב.

רש"י: "כגון שהערה (עדה) קטנה ויכולה למאן, ולא מיאנה, ומת אחיו (שמעון). הואיל וקידושה (האחרונים - לשמעון) אינן אלא מדרבנן, וזיקת נפילתה מדרבנן אינה פוטרת צרתה (צלה) מן החליצה; ולהתייבם אסורה, כדמפרש טעמא בגמרא, שנראית צרת ערוה".

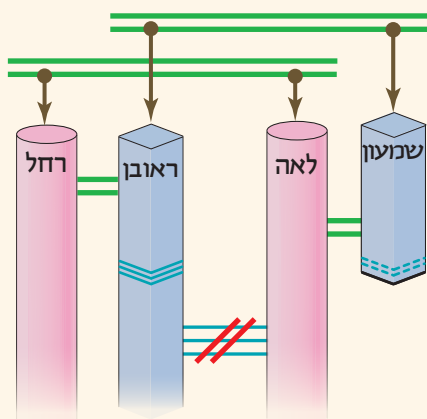
ציור 23 - דף ח ע"א (1)

נמרא: "תינח היבא דנשא מת (שמעון) ואחר כך נשא חי (ראובן), דמינו דאשתרי איסור אשת אח אשתרי נמי איסור אחות אשה...".

רש"י: "תינח היבא דנשא המת (שמעון). את אשה זו (לאה) תחלה, ונעשית אשת האח על זה (ראובן); ואח"כ נשא חי (ראובן). את אחותה (רחל), וניתוספת איסור אחות אשה על יבמתו (לאה), וכשמת אחיו (שמעון) בלא בנים ואישראי איסור אשת אח המוקדם אישראי נמי אחות אשה המאוחר, כדעולא...".

ציור 24 - דף ח ע"א (2)

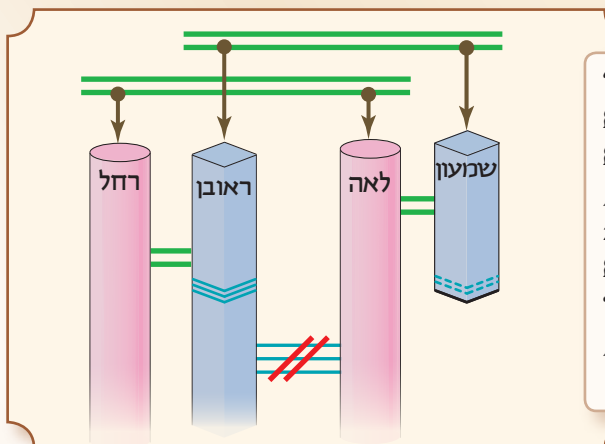

"אלא נשא חי (ראובן) ואחר כך נשא מת (שמעון), איסור אחות אשה קדים...".

רש"י: "אלא נשא החי (ראובן). אשתו (רחל) תחלה, ועמדה עליו (לאה) באיסור אחות אשה, ואחר כך נשאה אחיו המת (שמעון) וניתוסף איסור אשת אח, איסור אחות אשה קדים, ואע"ג דהותר איסור אחרון עומד ראשון במקומו".

ציור 25 - דף ח ע"א (3)

"ואפילו נשא מת (שמעון) נמי (קודם ראובן), תינח היכא דנשא מת (שמעון) ומת, ואחר כך נשא חי (ראובן) (כמתואר בציור 23), דחויא ליה דביני ביני (בין מיתת שמעון לנישואי ראובן), אלא נשא מת (שמעון) ולא מת, ואחר כך נשא חי (ראובן) (כמתואר בציור זה), לא חויא ליה כלל".

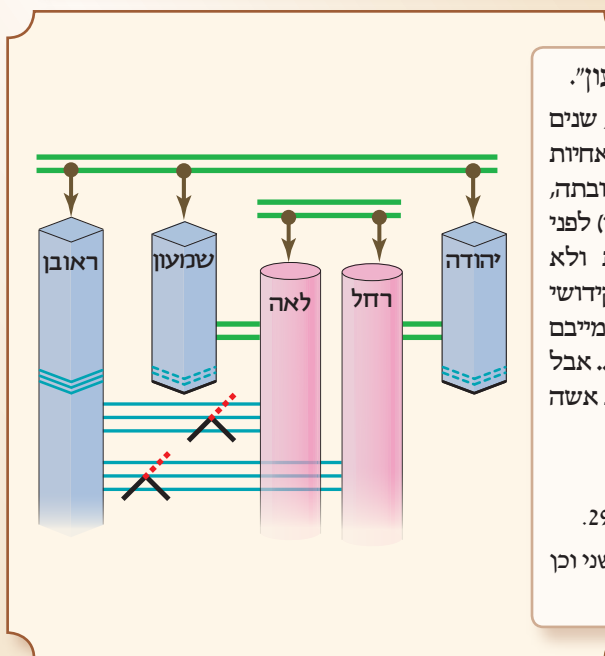
ציור 26 - דף ח ע"ב (1)

"לצורך מפיך ליה רבי לכדרי שמעון". רש"י: "לכדר' שמעון. ... שלושה אחין, שנים מהם (שמעון ויהודה) נשואין לשתי אחיות (לאה ורחל) (כמתואר בציור), או אשה ובתה, ומתו (שמעון ויהודה), ונפלו (נשותיהן) לפני השלישי (ראובן), הרי אלו חולצות ולא מתיבמות, לפי ששתיהן זקוקות לו מקידושי שני אחיו, וזיקה הוי כקצת קידושין, ואי מייבם חדא מניהו קנסיב אחות זקוקתו בחייה... אבל חליצה בעיא, דלא אלים למדחי כאחות אשה ממש להפטר בלא כלום...".

ציור זה מתאר המקרה של שתי אחיות.

המקרה של אם ובתה להלן ציורים 28 ו-29.

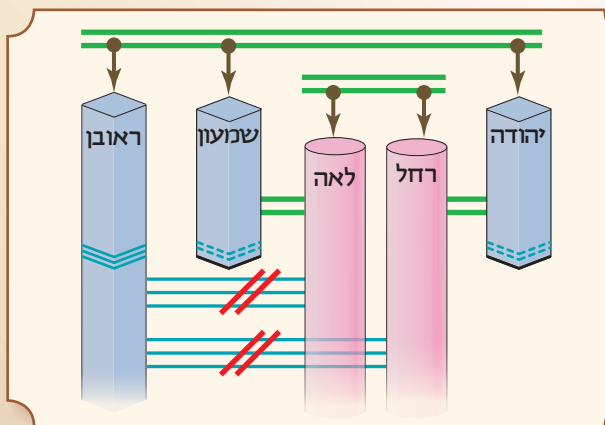
להבנת מושג הזיקה ראה הקדמה לפרק שני וכן ציור 128.

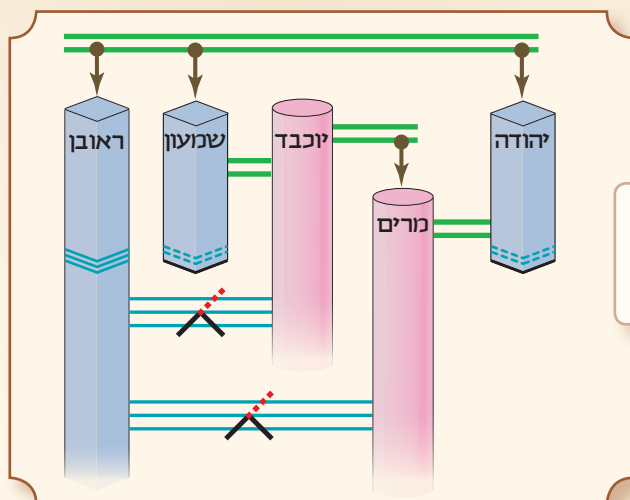

ציור 27 - דף ח ע"ב (2)

המשך רש"י: "ותניא בביתא ר' שמעון פוטר בשתיהן מן החליצה ומן היבום...".

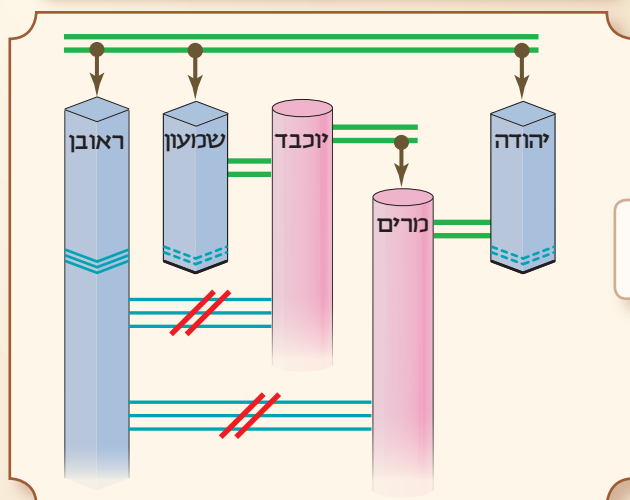
ציור זה מתאר אותו מקרה של שתי אחיות לפי ר' שמעון.

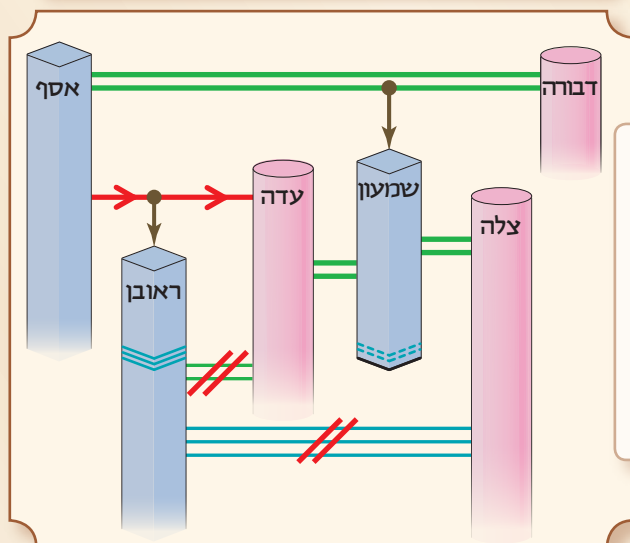
ציור 28 – דף ח ע"ב (3)

ציור זה מתאר המקרה של אם (יוכבד) ובתה (מרים) אליבא דרבנן (ראה כיתוב בציור 26).

ציור 29 – דף ח ע"ב (4)

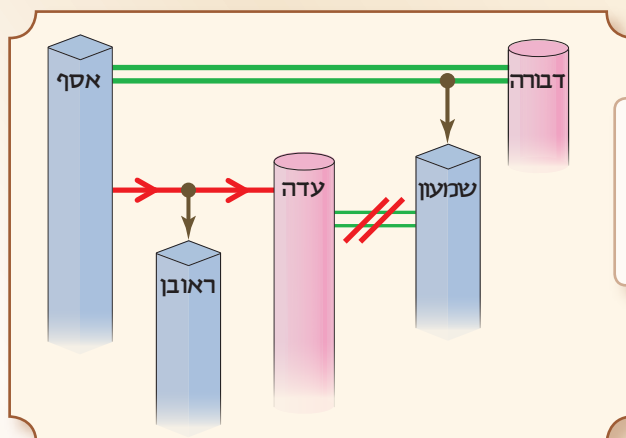
אותו מקרה אליבא דר' שמעון (ראה כיתוב בציור 27).

ציור 30 – דף ט ע"א (1)

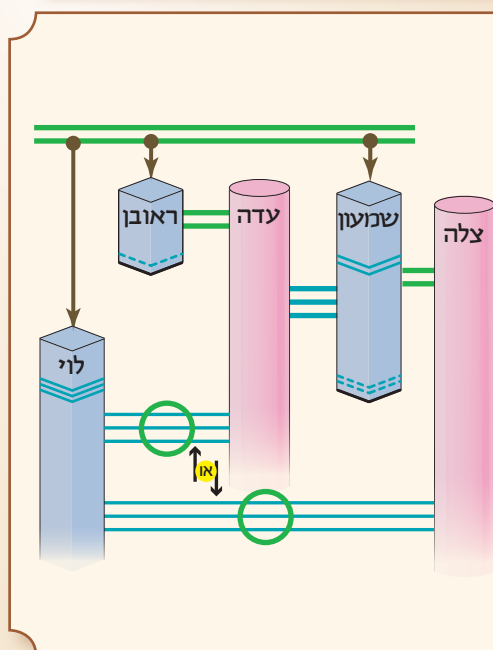
גמרא: "אמר לו (רבי)... מאי דעתך, (עדה) אמו (של ראובן) אנוסת אביו (אסף) (ונשאה שמעון אחיו מאביו); אמו אנוסת אביו פלוגתא דר' יהודה ורבנן, ובפלוגתא לא קא מיירי".

הציור מתאר מקרה זה לפי רבנן המתירין אנוסת אביו.

ציור 31 - דף ט ע"א (2)

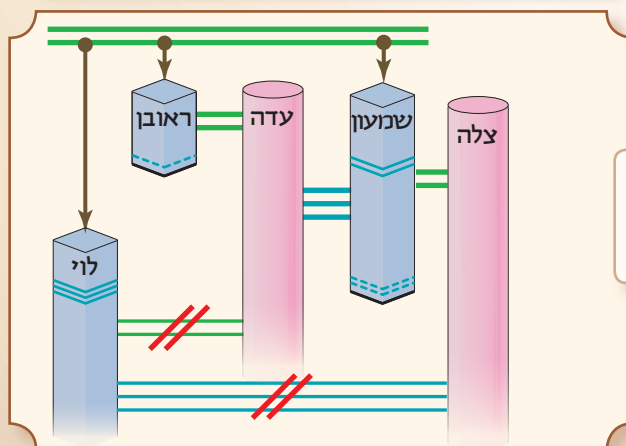
המקרה הקודם לא יתכן לפי ר' יהודה האוסר אנוסת אביו, ולכן נישואין בין שמעון ועדה אינם אפשריים.

ציור 32 - דף ט ע"ב (1)

"בנולד ולבסוף ייבם לא פליג רבי שמעון".
 רש"י: "ומשני בנולד ולבסוף ייבם לא פליג רבי שמעון. (במבנה המתואר בציור 15 המוסכם על דעת הכל -) היכא דמת ראובן בלא בנים, ועד שלא יבמה שמעון נולד לוי אחיהם ו(עדה) עודה זקוקה ליבם, והיתה לו אסורה בנפילה זו משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, ויבמה שמעון ומת בלא בנים, מודה רבי שמעון שאסורה ללוי, הואיל ונאסרה עליו שעה אחת בנפילה ראשונה. וכי פליג רבי שמעון בייבם שמעון את אשת ראובן (עדה) ואחר כך נולד לוי ומת שמעון, דהתם שרי רבי שמעון לייבומי...".

ציור זה מתאר מבנה של ייבם ולבסוף נולד אליבא דרבי שמעון הסובר "מייבם לאיזו מהן שירצה" (ראה משנה דף יח ע"ב).

ציור 33 - דף ט ע"ב (2)

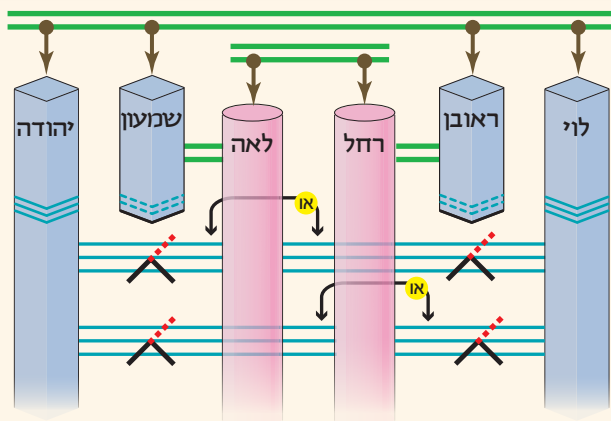
לעומת שיטת רבי שמעון, חכמים פוטרם את שתיהן גם במקרה זה (ראה משנה דף יח ע"ב).

ציור 34 – דף ט ע"ב (3)

"והאמר רב, וכן תני ר' חייא, בכולן אני קורא בהן האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה, ואחותה שהיא יבמתה חולצת או מתייבמת".

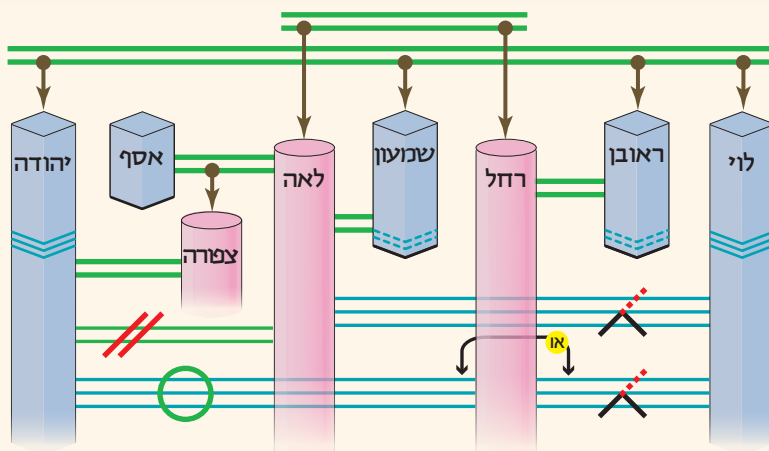
רש"י (ד"ה "והאמר רב יהודה אמר רב"): "...ארבעה אחין שנים (ראובן ושמועון) נשאו שתי אחיות (רחל ולאה) (ומתו ראובן ושמועון), הרי אלו (נשותיהן רחל ולאה) חולצות ולא מתייבמות, לפי ששתיהן זקוקות לזה (לוי) ושתיהן זקוקות לזה (יהודה), ואי נסיב האי קא פגע באחות זקוקתו, ודמיא לאחות אשה בחייה...".

השווה עם המבנה בציור 26.

ציור 35 – דף ט ע"ב (4)

המשך רש"י: "וקתני התם היתה אחת מהן אסורה על האחד איסור ערוה, כגון שהיתה (לאה) חמותו (של יהודה) (כמתואר בציור), או כלתו, אסור בה ומותר באחותה (רחל), דלאו אחות זקוקתו היא, משום דהך (לאה) ערוה היא ולא זקוקה ליה... והשני (לוי) אסור בשתיהן (רחל ולאה) (אבל חולץ ללאה, וכן לרחל, אם נבצר מיהודה לייבם אותה)...".

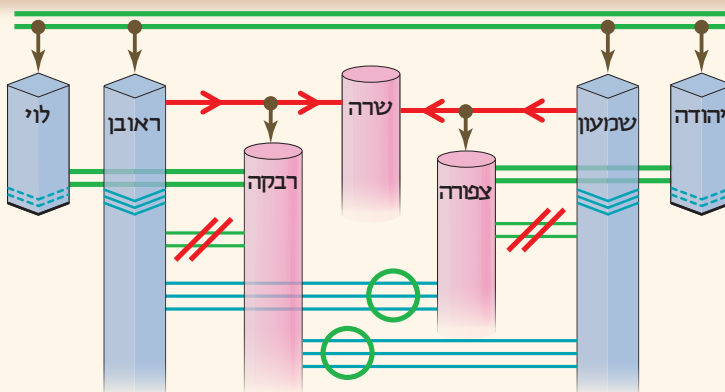

ציור 36 – דף ט ע"ב (5)

רש"י (שם): "...וקאמר רב יהודה, בכולן – חמש עשרה עריות – אני קורא בהם משנה זו, האסורה לזה מותרת לזה... ומשכחת לה בכולן שיהיו שתי אחיות נופלות לפני שני אחים, וזו אסורה לזה משום בתו, וזו אסורה לזה משום בתו... ותהא האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה, ויתבטלו שתיהן... אחות זקוקתו היא בתו לא משכחת לה אלא בתו מאנוסתו, והכי משכחת לה. ראובן אנס אשה (שרה) וילדה לו בת (רבקה), וחזר שמועון ואנס את (שרה) אנוסת אחיו (ראובן), שמותרת לו, דלא אסרה תורה אלא אשת אח על ידי קידושין, וחזרה וילדה לו בת (צפורה) לשמועון, הרי (רבקה) בת ראובן ו(צפורה) בת שמועון אחיות מן האם (שרה), ונישאו ללוי ויהודה אחי אביהן (אבותיהן ראובן ושמועון), ומתו (לוי ויהודה), ונפלו (נשותיהן רבקה וצפורה) לפני ראובן ושמועון. (צפורה) בת שמועון מתייבמת לראובן, דלאו אחות זקוקתו היא (שהרי אחותה רבקה ערוה לראובן) ו(רבקה) בת ראובן (מתייבמת) לשמועון (שהרי אחותה צפורה ערוה לשמועון)..."

בהמשך נתאר את סוגית ארבעה אחין לפי סדר חמש עשרה נשים שבמשנה, ונלקט מדיבור רש"י זה את הקטעים השייכים לכל אחת מעריות אלו. בכל התרשימים האלה ארבעת האחים הם ראובן, שמועון, לוי ויהודה.

א. ציור זה מתאר סוגית ארבעה אחין במקרה של בתו מאנוסתו.

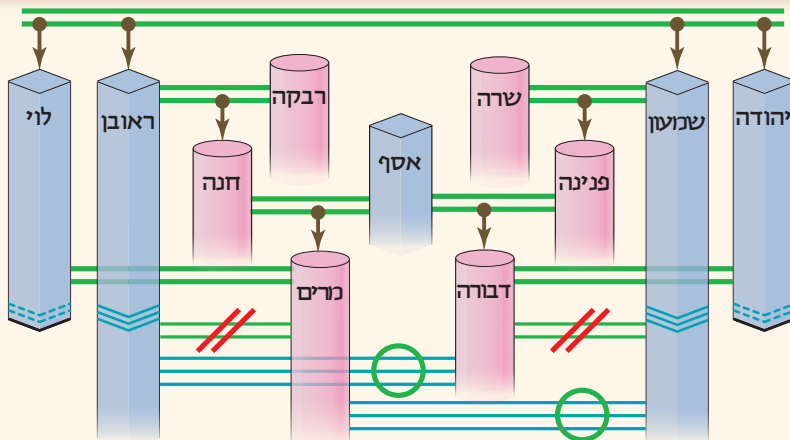

ציור 37 – דף ט ע"ב (6)

ב. ציור זה מתאר סוגית ארבעה אחין במקרה של בת בתו.

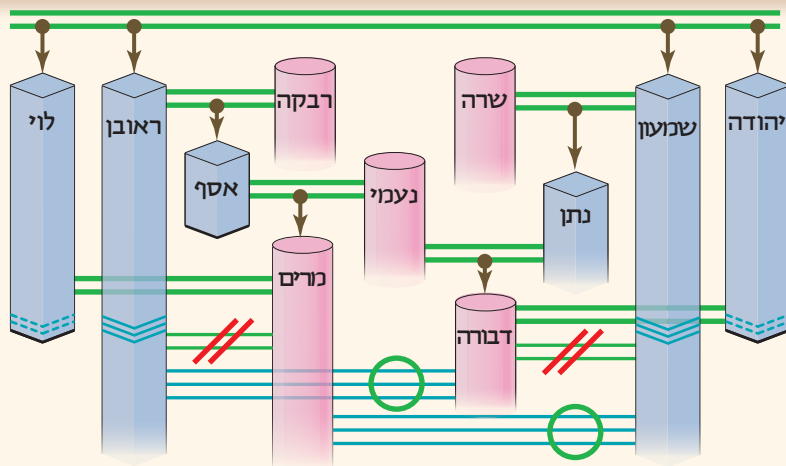
רש"י (שם): "(מרים) בת (חנה) בתו של ראובן, ו(דבורה) בת (פנינה) בתו של שמועון, שהיו אחיות מן האב (אסף) ונישאו ללוי ויהודה".

אע"פ שדבורה ומרים הן אחיות (מן האב אסף), דבורה מותרת לראובן, כי אחותה מרים היא ערוה לו. וכן מרים לגבי שמועון.

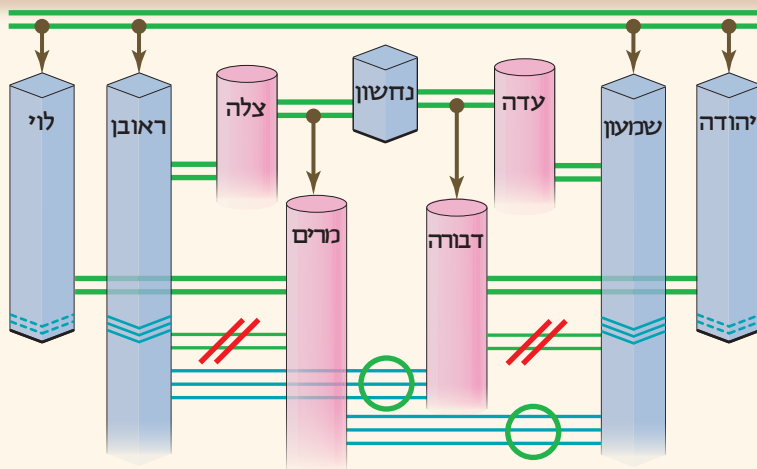
ציור 38 – דף ט ע"ב (7)

ג. ציור זה מתאר סוגית ארבעה אחין במקרה של **בת בנו**.
 רש"י (שם): "וכן (מרים) בת (אסף) בנו של ראובן, ו(דבורה) בת (נתן) בנו של שמעון, שהיו אחיות מן האם (נעמי)".
 נעמי נישאת לנתן אחרי שנתאלמנה (או נתגרשה) מבעלה הראשון **אסף**. ואפשר גם להיפך.

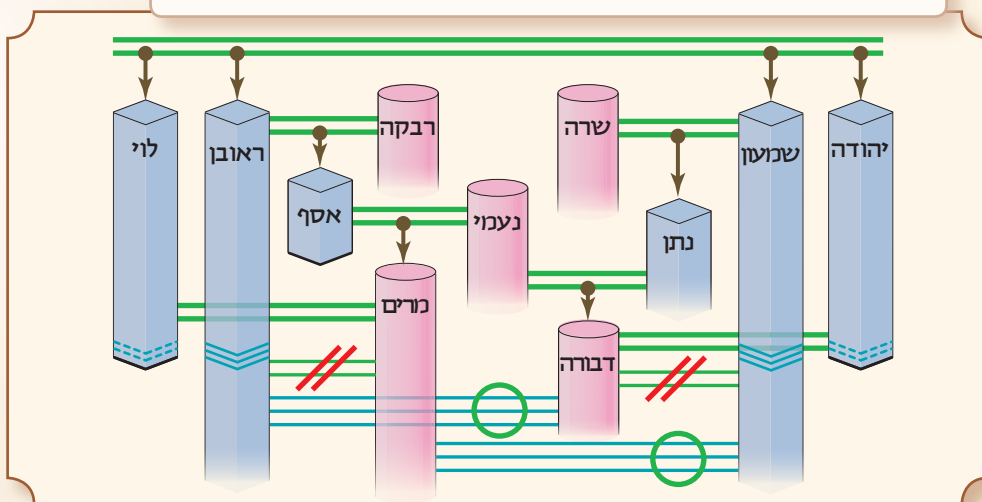
ציור 39 – דף ט ע"ב (8)

ד. ציור זה מתאר סוגית ארבעה אחין במקרה של **בת אשתו מאיש אחר**.
 רש"י (שם): "וכן בת אשתו של ראובן ובת אשתו של שמעון שהיו אחיות מן האב. כגון נחשון שנשא שתי נשים (צלה ועדה) וילדו לו שתי בנות (מרים ודבורה), ומת נחשון, ונישאו שתי נשיו (צלה ועדה) לראובן ושמעון, ושתי בנותיו (מרים ודבורה) ללוי ויהודה, ומתו לוי ויהודה. (דבורה) בת (עדה) אשת שמעון תתייבם לראובן (שהרי אחותה מרים ערוה היא לו) ואחותה (מרים) לשמעון".
 בת אשתו ממנו לא משכחת לה אלא באנוסתו, כפירוש רש"י בכיתוב שבציור 36.

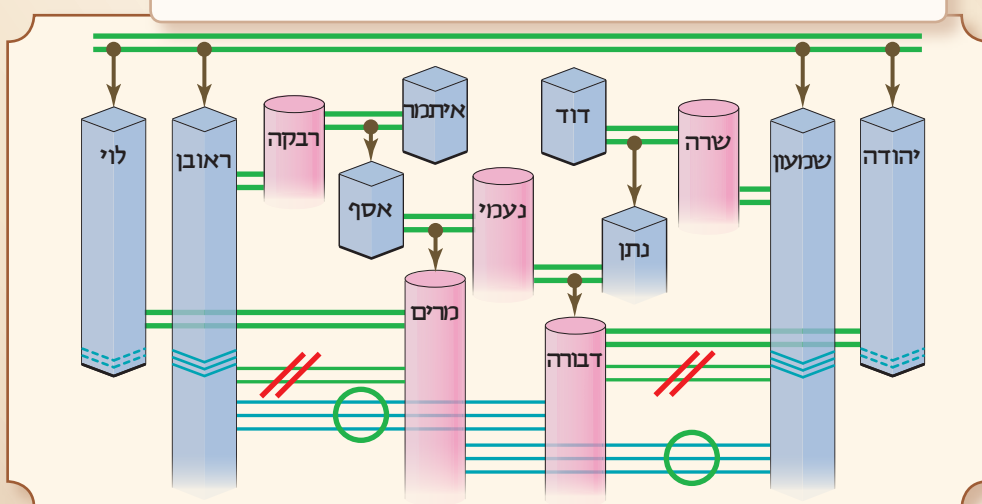
ציור 40 – דף ט ע"ב (9)

ה. ציור זה מתאר סוגית ארבעה אחין במקרה של **בת בנה של אשתו ממנו**.
רש"י (שם): "וכן (מורים) בת (אסף) בנה של (רבקה) אשת זה (ראובן),
 ו(דבורה) בת נתן (בנה) של (שרה) אשת זה (שמועון), שהיו אחיות מן האם
 (נעמי) (שנישאה לנתן אחרי שנתאלמנה (או נתגרשה) מבעלה הראשון אסף)".

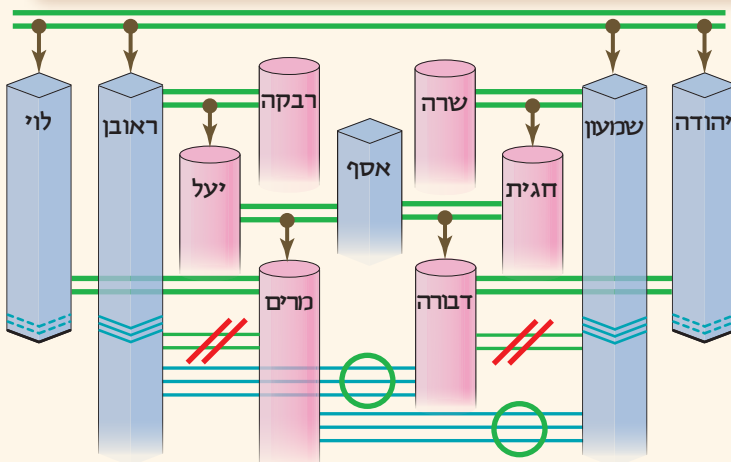
ציור 41 – דף ט ע"ב (10)

ניתן גם לתאר סוגיה אחרונה זו במקרה של **בת בנה מאיש אחר**: איתנור בעלה
 הקודם של רבקה, ודוד בעלה הקודם של שרה. ויתכן גם בן אחד ממנו ובן השני
 מאיש אחר. שאר חלקי המבנה כמו בציור הקודם.

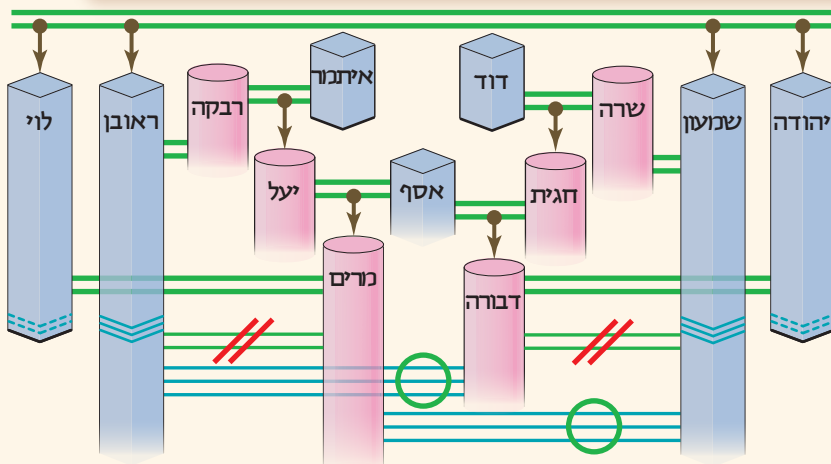
ציור 42 - דף ט ע"ב (11)

ו. ציור זה מתאר סוגית ארבעה אחין במקרה של **בת בתה של אשתו ממנו**.
רש"י (שם): "וכן (מרים) בת (יעל) בתה של (רבקה) אשת ראובן, ו(דבורה) בת (חגית) בתה של (שרה) אשת שמעון, שהיו אחיות מן האב (אסף)".

ציור 43 - דף ט ע"ב (12)

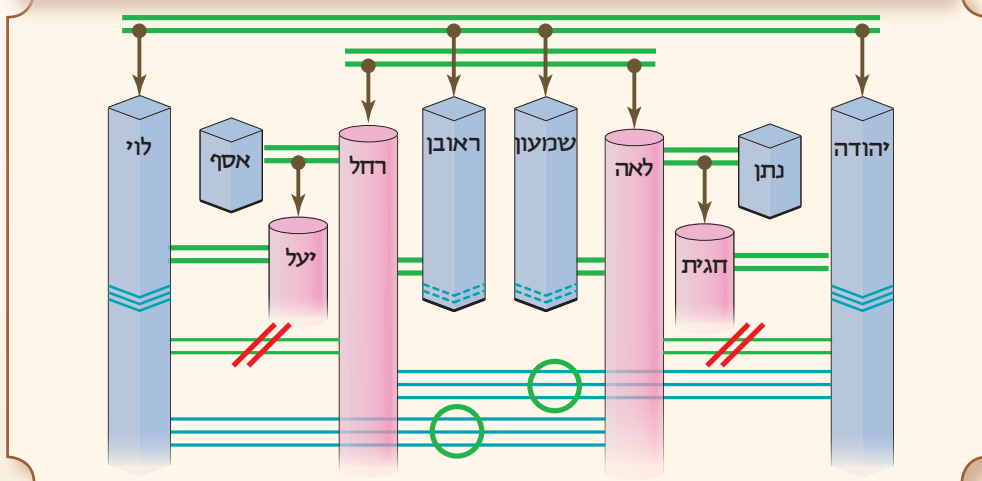
ניתן גם לתאר סוגיה אחרונה זו במקרה של **בת בתה של אשתו מאיש אחר: איתנור בעלה הקודם של רבקה ודוד בעלה הקודם של שרה**, ושניהם מתו (או נתגרשו) לפני נישואי נשותיהם **יעל וחגית לאסף**.
שאר חלקי המבנה כמו בציור הקודם.

ציור 44 - דף ט ע"ב (13)

ז. ציור זה מתאר סוגית ארבעה אחין במקרה של **חמותו**.

רש"י (שם): "...בגון שהיתה חמותו האסורה לזה מותרת לזה. כגון רחל (חמותו של לוי) ולאה (חמותו של יהודה) שתי אחיות (שנישאו אחרי מות בעליהן הראשונים **אסף** ו**נתן** לשני האחים **ראובן** ו**שמעון**), ונפלו (אחרי מות בעליהן אלה האחרונים) לפני לוי ויהודה. רחל חמותו של לוי ולאה חמותו של יהודה. רחל אסורה ללוי ומותרת ליהודה, דלאו אחות זקוקתו היא, דלאה לא זקוקה ליה, דהא חמותו היא, ולאה אסורה ליהודה ומותרת ללוי..."

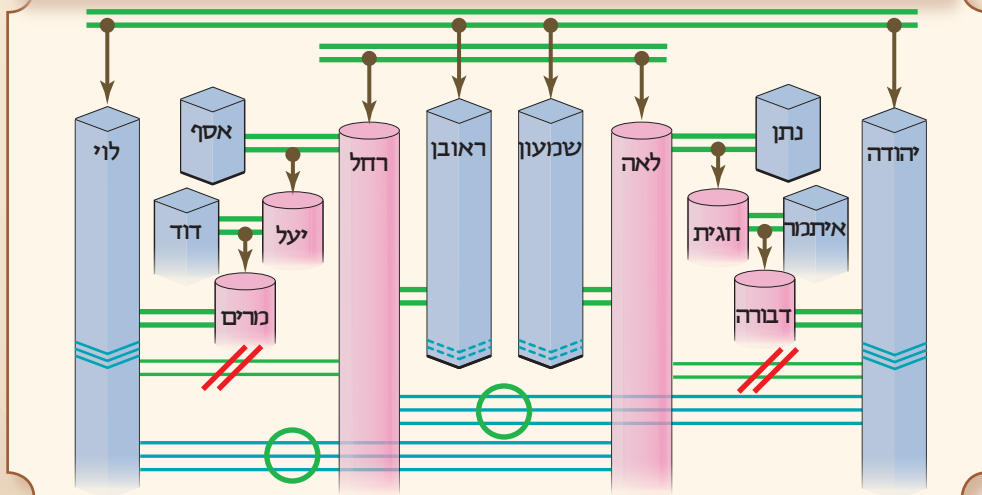

ציור 45 - דף ט ע"ב (14)

ח. ציור זה מתאר סוגית ארבעה אחין במקרה של **אם חמותו**.

רש"י (שם): "וכן אם חמותו".

יעל חמותו של לוי, ו**חגית** חמותו של יהודה. רחל אמה של **יעל** נישאה אחרי מות בעלה הראשון **אסף** לראובן, וכן לאה אמה של **חגית** נישאה אחרי מות בעלה הראשון **נתן** לשמעון. כאשר מתו ראובן ושמעון נפלו רחל ולאה לפני לוי ויהודה אחיהם של ראובן ושמעון. לאה אסורה ליהודה ומותרת ללוי, ורחל אסורה ללוי ומותרת ליהודה.

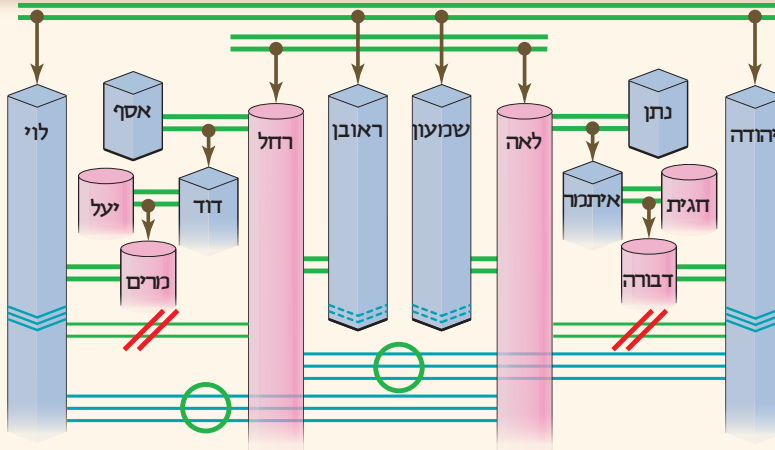

ציור 46 – דף ט ע"ב (15)

ט. ציור זה מתאר סוגית ארבעה אחין במקרה של אם חמיו.

רש"י (שם): "וכן אם חמיו".

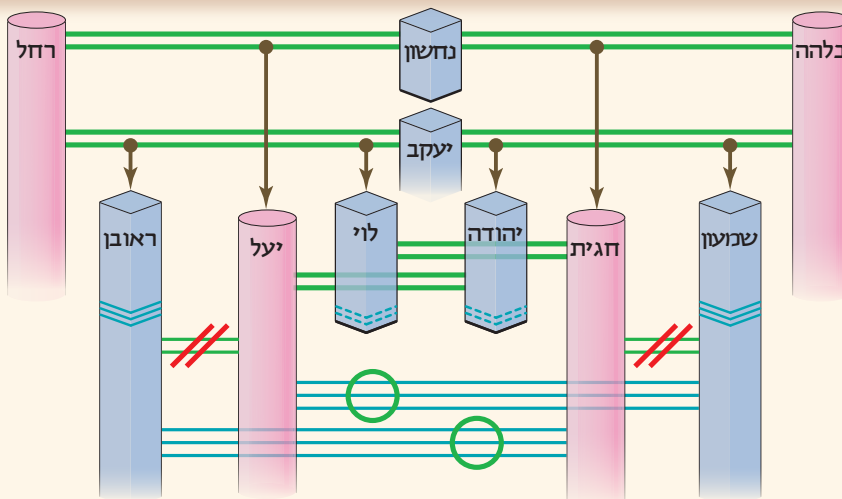
דוד חמיו של לוי, ואיתנור חמיו של יהודה. רחל אמו של דוד נישאה אחרי מות בעלה הראשון אסף לראובן, וכן לאה נישאה אחרי מות בעלה הראשון נתן לשמעון. כאשר מתו ראובן ושמעון נפלו רחל ולאה לפני לוי ויהודה אחיהם של ראובן ושמעון. לאה אסורה ליהודה ומותרת ללוי, ורחל אסורה ללוי ומותרת ליהודה.

ציור 47 – דף ט ע"ב (16)

י. ציור זה מתאר סוגית ארבעה אחין במקרה של אחותו מאמו.

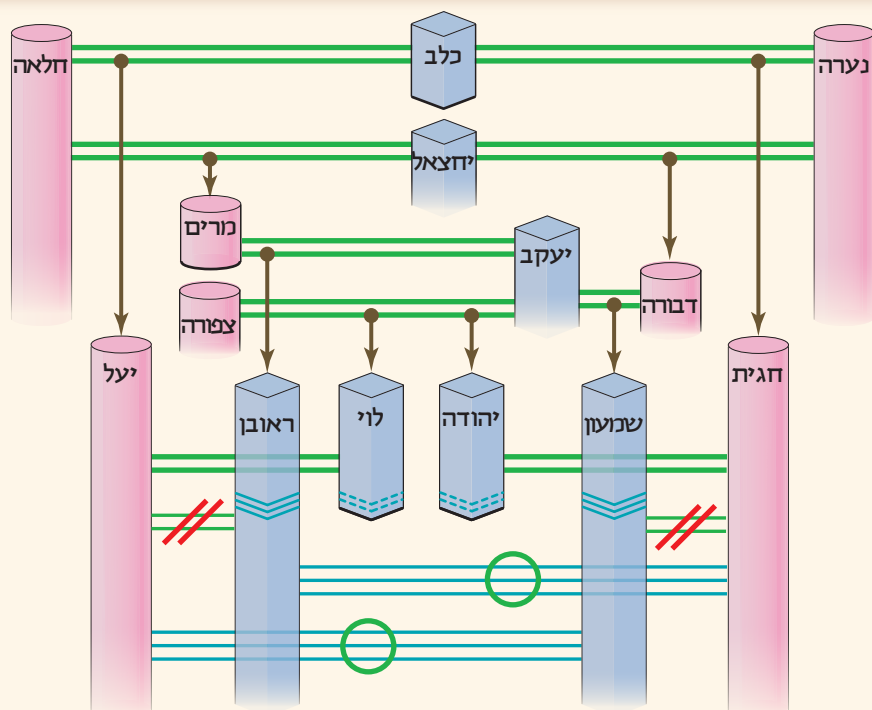
רש"י (שם): "וכן אחותו של ראובן מאמו, ואחות שמעון מאמו, היו אחיות מן האב, ונפלו לפניהם מלוי ויהודה. כגון ראובן ולוי בני יעקב מרחל היו, ולה בת (יעל) מנחשון, וכן שמעון ויהודה בני יעקב מבלהה, וגם לה היה בת (חגית) מנחשון, ונשא לוי (את) (חגית) בת בלהה מנחשון (שהיא נכרית לו), ויהודה נשא (את) (יעל) בת רחל מנחשון, והן (יעל וחגית) שתי אחיות (מאביהן נחשון), ומתו לוי ויהודה, ונפלו (נשותיהן) לפני ראובן ושמעון. (חגית) בת בלהה, אשת לוי, אחות שמעון מאמו (בלהה), ואסורה לו, מתייבמת לראובן, ו(יעל) בת רחל, אשת יהודה, אחות ראובן מאמו (רחל), אסורה לו, ומותרת לשמעון".

ציור 48 – דף ט"ב (17)

יא. ציור זה מתאר סוגיית ארבעה אחין במקרה של אחות אמו.

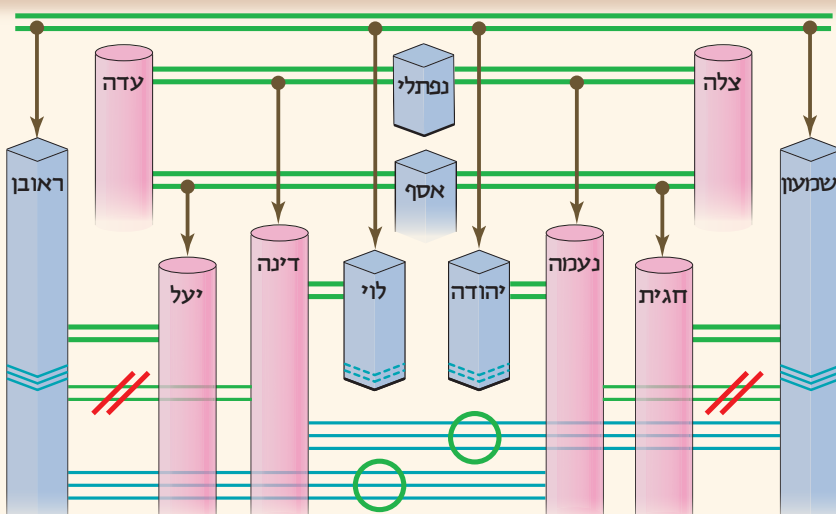
רש"י (שם): "וכן אחות אמו של ראובן ואחות אמו של שמעון היו אחיות מן האב. כגון כלב שנשא שתי נשים, חלאה ונערה, וילדו לו שתי בנות (יעל וחגית), ומת ונשא יחצאל לאחר מיתתו את שתי נשיו (חלאה ונערה), וילדו לו שתי בנות (מרים ודבורה), ונשא יעקב את שתי בנות יחצאל, זו (דבורה) לאחר מיתת אחותה (מרים), וילדה לו (מרים) בת חלאה מיחצאל את ראובן, ו(דבורה) בת נערה מיחצאל (ילדה) את שמעון, ולוין בן יעקב מאשה אחרת (צפורה) נשא את (יעל) בת כלב מחלאה, שהיא אחות (מרים) אמו של ראובן מן האם (חלאה), ויהודה (בן אחר של יעקב) נשא את (חגית) בת כלב מנערה, שהיא אחות (דבורה) אמו של שמעון מן האם (נערה), ומתו לוי ויהודה. (יעל) אשת לוי אחות (מרים) אם ראובן מותרת לשמעון ... ו(חגית) אשת יהודה אחות (דבורה) אם שמעון מותרת לראובן."

ציור 49 – דף ט ע"ב (18)

יב. ציור זה מתאר סוגית ארבעה אחין במקרה של אחות אשתו.

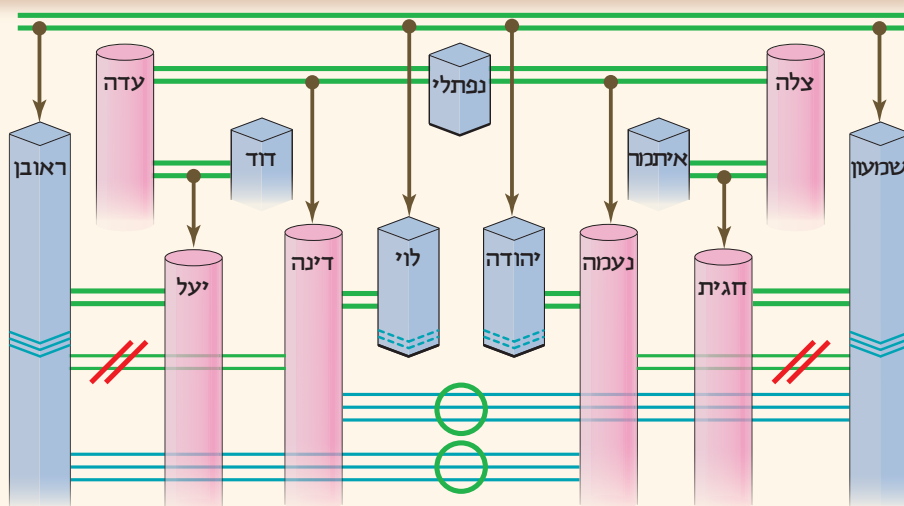
רש"י (שם): "וכן אחות אשתו. כגון נפתלי שהיו לו שתי נשים, עדה וצלה, וילדה לו עדה את דינה, וצלה ילדה את נעמה, ומת (נפתלי), ונישאו נשיו לאחר (אסף), וילדו שתי בנות (יעל וחגית), ונשאו ראובן ושמעון את הבנות האחרונות, ראובן נשא את (יעל) בת עדה, ושמעון את (חגית) בת צלה, ולוי ויהודה נשאו את שתי בנות נפתלי, לוי (את) דינה בת עדה, ויהודה (את) נעמה בת צלה, ומתו בלא בנים, ונפלו אחיות אלו לפני ראובן ושמעון, ונמצאת (דינה) אשת לוי אחות (יעל) אשתו של ראובן מותרת לשמעון, ו(נעמה) אשת יהודה אחות (חגית) אשתו של שמעון מותרת לראובן".

ציור 50 – דף ט ע"ב (19)

המקרה הנזכר אפשרי גם כאשר עדה וצלה נישאו לאנשים שונים – דוד ואיתמר – אחרי מות נפתלי, ולאז דוקא נישאו לאיש אחד כפי שכתב רש"י, ועדיין דינה ונעמה שתי אחיות, וכן דינה היא אחותה של יעל, וחגית היא אחותה של נעמה.

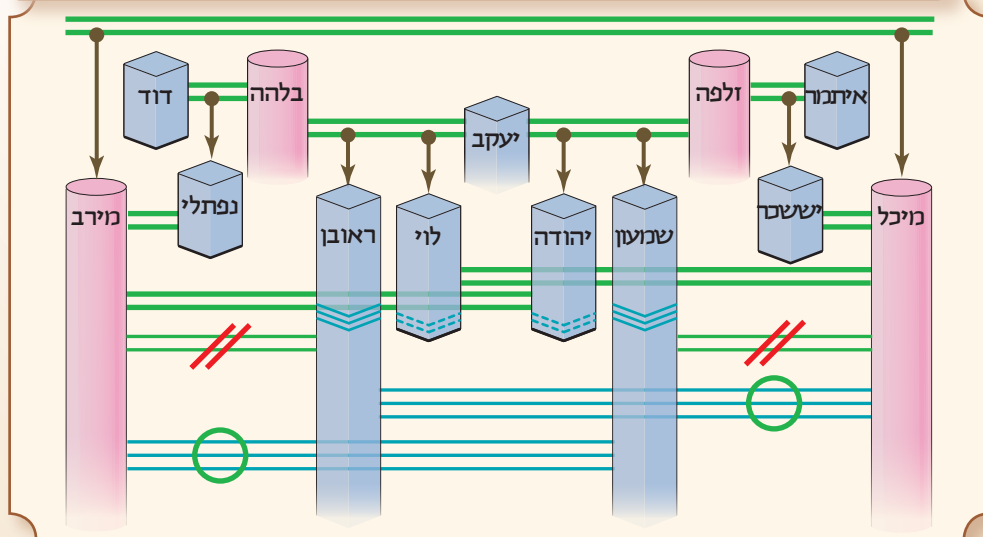
שאר חלקי המבנה כמו בציור הקודם.

ציור 51 – דף ט ע"ב (20)

יג. ציור זה מתאר סוגית ארבעה אחין במקרה של אשת אחיו מאמו.

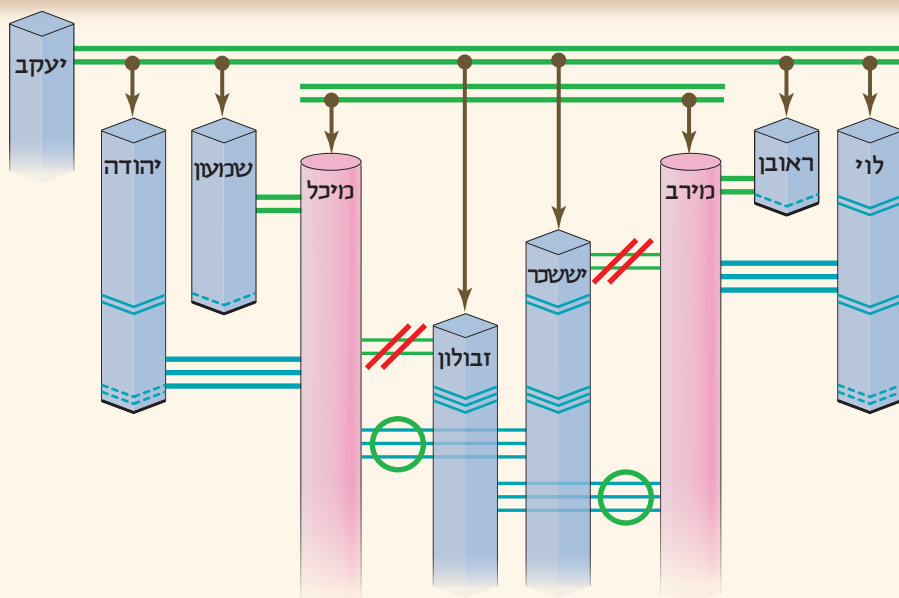
רש"י (שם): "כגון יעקב שנשא בלהה, ולה נפתלי מאיש אחר (דוד), והוליד ממנה (את) ראובן ולוי; ועוד נשא זלפה, ולה יששכר מאיש אחר (איתמר), וילדה ליעקב (את) שמעון ויהודה, ונשאו נפתלי ויששכר שתי אחיות (מירב ומיכל), ומתו (נפתלי ויששכר), ועמד לוי ונשא (את) מיכל אשת יששכר בן זלפה, שלא היה קרוב לו, ויהודה נשא (את) (מירב) אשת נפתלי בן בלהה, שהרי נכרית אצלו, ומתו (לוי ויהודה) בלא בנים, ונפלו (נשותיהן) לפני ראובן ושמעון. (מיכל) אשת לוי אסורה לשמעון מפני יששכר בעלה הראשון שהיה אחיו מאמו (זלפה), ומותרת לראובן, ו(מירב) אשת יהודה אסורה לראובן מפני נפתלי בעלה הראשון שהיה אחיו מאמו (בלהה), ומותרת לשמעון".

ציור 52 – דף ט ע"ב (21)

יד. ציור זה מתאר סוגית ארבעה אחין במקרה של אשת אחיו שלא היה בעולמו.

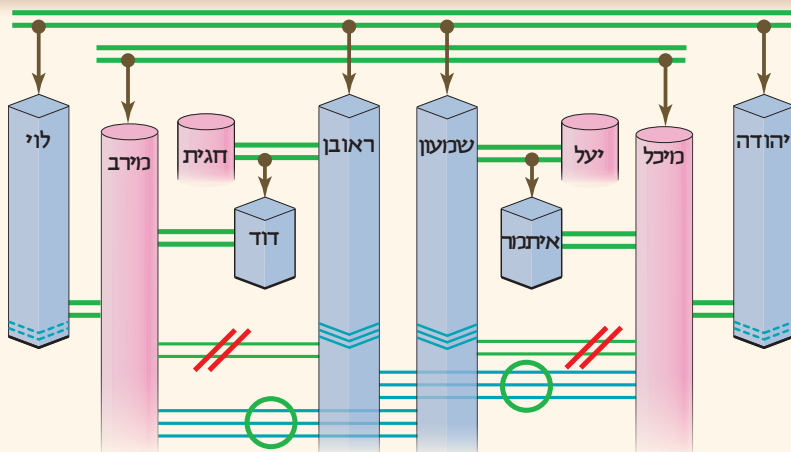
רש"י (שם): "אשת אחיו שלא היה בעולמו לא משכחת לה אלא אליבא דרבי שמעון דשרי בייבם ולבסוף נולד. כגון ראובן ושמעון ולוי ויהודה בני יעקב, ונשאו ראובן ושמעון שתי אחיות (מירב ומיכל), ומת ראובן בלא בנים, ונולד יששכר ליעקב ומִצְאָה ליבמתו (מירב) זקוקה ליבום אסורה לו משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, ויבמה לוי, ומת שמעון אחרי כן, ונולד זבולון ומִצְאָה (ליבמתו מיכל) עליו באיסור, ויבמה יהודה, ומתו לוי ויהודה, ונפלו אחיות הללו (מירב ומיכל) לפני יששכר וזבולון. (מירב) אשת לוי אסורה ליששכר, מפני שבא ומִצְאָה באיסור נפילת ראובן, שהיה אחיו שלא היה בעולמו, ומותרת לזבולון, שבא ומצאה בהיתר, דכשנולד זבולון כבר נתייבמה זו ללוי, ובייבם ולבסוף נולד שרי ר' שמעון; ו(מיכל) אשת יהודה אסורה לזבולון, מפני שבא ומִצְאָה באיסור נפילת נישואי שמעון אחיו שלא היה בעולמו, ומותרת ליששכר שראה שמעון ויהודה".

ציור 53 - דף ט ע"ב (22)

טו. ציור זה מתאר סוגיית ארבעה אחין במקרה של **כלתו**.

רש"י (שם): "כלתו, כגון (דוד) בן ראובן ו(איתמר) בן שמעון נשאו שתי אחיות (מירב ומיכל), ומתו (דוד ואיתמר) ונשאו (את מירב ומיכל) לוי ויהודה אחי ראובן ושמעון, ומתו (לוי ויהודה) בלא בנים, (מירב) כלתו של זה (ראובן) מותרת לזה (שמעון), ו(מיכל) כלתו של זה (שמעון) מותרת לזה (ראובן), ונמצאו שתי אחיות מתייבמות".

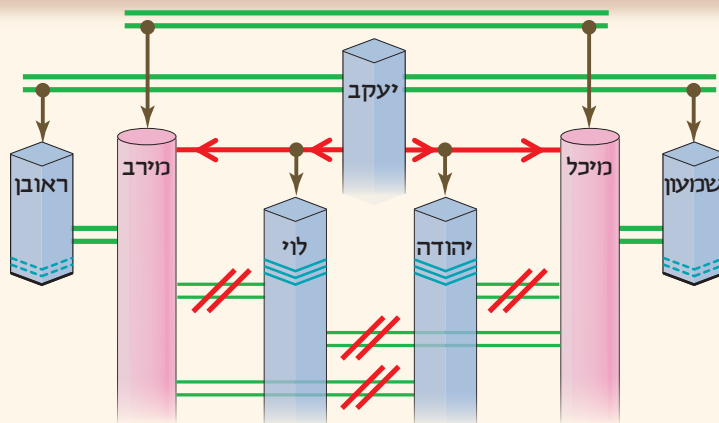

ציור 54 - דף י ע"א (1)

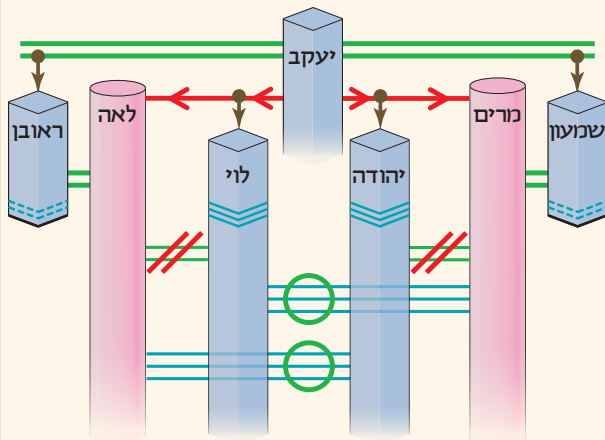
"והכי קאמר ליה, אמו אנוסת אביו בחדא משכחת לה בתרתי לא משכחת לה, אי יעקב שתי אחיות אנס - אחותה שהיא יבמתה משכחת לה, האסורה לזה מותרת לזה לא משכחת לה".

רש"י: "אי יעקב שתי אחיות אנס. וילדה לו האחת (מירב) (את לוי, והאחת (מיכל) (את יהודה, ונשא ראובן (את) (מירב) אנוסת אביו אמו של לוי, ושמעון נשא את (מיכל) אנוסת אביו אמו של יהודה (ומתו ראובן ושמעון): אחותה כשהיא יבמתה. נופלת לייבום לפני לוי ויהודה בניה (דהיינו היבמים לוי ויהודה בני מירב ומיכל), משכחת לה: האסורה לזה מותרת לזה לא משכחת לה. לפי ששתייהן אסורות על שניהם, (מירב) אמו של לוי אסורה לו משום אמו, ואחותה (מיכל) משום אחות האם, וכן ליהודה, ושתייהן פטורות מן החליצה ומן הייבום".

לפישוט המבנה ציורנו ראובן ושמעון לא מאותה האם. אבל כמובן שאין זה מוכרח.

ציור 55 – דף י"ע"א (2)

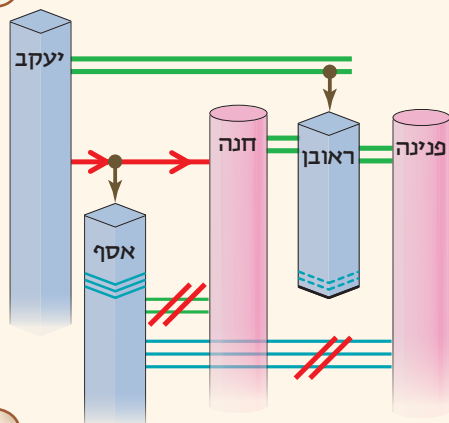

"ואי שתי נוכריות אנם, האסורה לזה מותרת לזה משכחת לה, אחותה שהיא יבמתה לא משכחת לה".

רש"י: "ואי שתי נכריות (לאה ומרים) אנם (יעקב). וילדו לו שני בנים (לוי ויהודה), ונשאום שני בנים (ראובן ושמעון) מאשה אחרת (ולא מלאה או ממורים), ונפלו לפני בניהם (לוי ויהודה), האסורה לזה מותרת לזה משכחת לה, אבל לא אחיות נינהו, ועיקר מילתיה דרבי חייא משום ייבום שתי אחיות נקט".

ראה הערה בציור הקודם.

ציור 56 – דף י"ע"א (3)

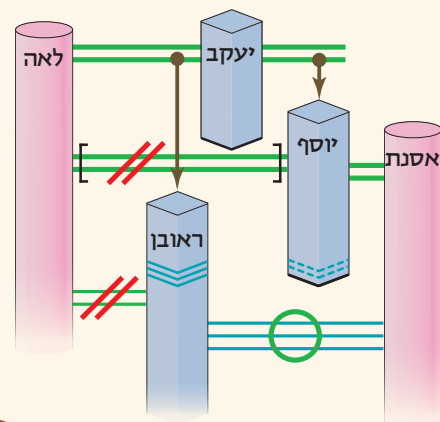

"אמר ליה רב אשי לרב כהנא, בלא דאי נמי משכחת לה, יעקב אנם כלתו (חנה, אשת בנו ראובן) והוליד ממנה בן (אסף), ומת (ראובן) בלא בנים, ונפלה לה (חנה) קמי ברה (אסף), ומיגו דאיהי (חנה) אסירה צרתה (פנינה) נמי אסירה".

רש"י: "בלא דאי נמי משכחת לה. שלא עבר זה המת (ראובן) בנישואיה: אנם (יעקב) כלתו. ועבר על דת".

אסף הוא אחיו מן האב של ראובן, ולכן הוא יבם, אבל חנה אמו היא ערוה ופוטרת צרתה פנינה.

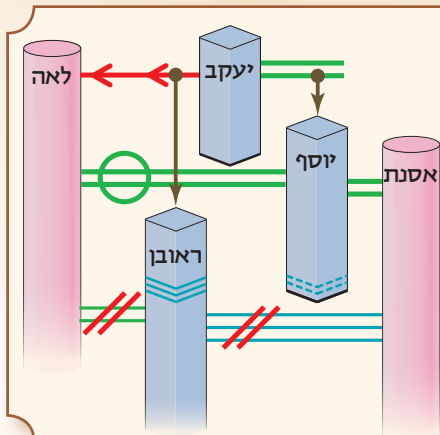
ציור 57 – דף י"ע"א (4)

"דתני לוי, אמו פעמים פוטרת צרתה ופעמים אינה פוטרת צרתה. כיצד, היתה אמו נשואת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת – זו היא אמו שאין פוטרת צרתה".

רש"י: "היתה (לאה) אמו (של ראובן) נשואת אביו (יעקב) ונישאת ל(יוסף) אחיו מאביו (יעקב) ומת (יוסף). לא תפסי קידושין בה, שהרי אשת אב בכרת, ואמרין לקמן אין קידושין תופסין בחייבי כריתות דברי הכל, הלכך כשמת רשע זה (יוסף) לא נפלה (לאה) זו לייבום לפני בנה (ראובן), דלאו אשת אח הואי, ואינה פוטרת צרתה (אסנת)".

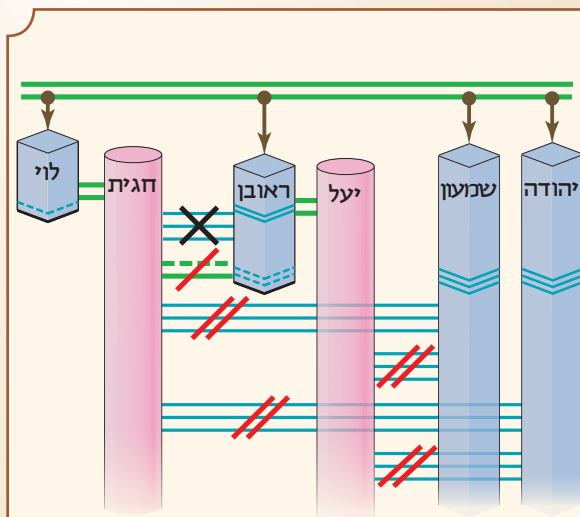
ציור 58 - דף י"ב (1)

"היתה (לאה) אמו (של ראובן) אנוסת אביו (יעקב) ונשאת ל(יוסף) אחיו מאביו (יעקב) ומת (יוסף) - זו היא אמו שפוטרת צרתה (אסנת)".

הציור מראה קידושין מותרין לאנוסת אביו, לפי דעת חכמים החולקים על ר' יהודה. גם לר' יהודה האוסר אנוסת אביו בלאו, הקידושין תופסין, והמסקנה אינה משתנה.

ציור 59 - דף י"ב (2)

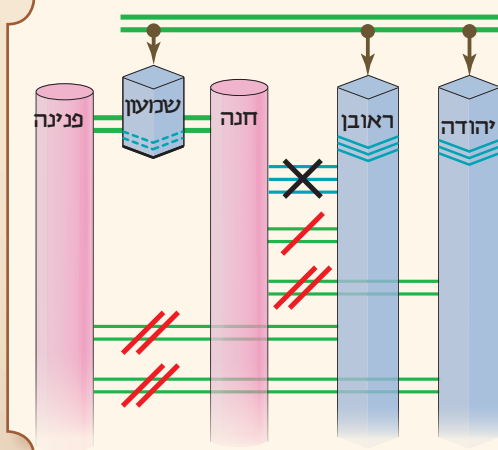
"אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: ללוי דאמר דאי נמי קתני, ליתני (ראובן) החולץ ליבמתו (חגית), וחזר וקדשה, ומת בלא בנים, דמנו דאיהי אסורה צרתה (יעל) נמי אסירא".

רש"י: "וחזר וקדשה. וקידושין תופסין לו בה, דאינה עליו אלא בלאו... דמיגו דהיא אסורה לאחים (למשל לשנוען). דקיימא עלייהו בברת לריש לקיש דאמר לקמן בשמעתין (ראה בציור הבא) האחין של חולץ חייבין על החלוצה כרת, צרתה נמי אסורה".

"אמר לו לפי שאינה בצרת צרתה".

רש"י: "דליכא למתני בה הלכה צרתה (יעל) ונשאת לאחד מן האחין (יהודה), דהא כולוהו אסירא, דכל עריות דמתניתין על האחד ערוה ועל שאר אחין מותרות, ומצי למתני בה הלכה צרתה ונשאת לאחיו השני, אבל הכא כולוהו אחין אסירי בתרוידה". ציינו כאן רק אח אחד נוסף (יהודה), ושתייהן אסורות לו.

ציור 60 - דף י"ב (3)

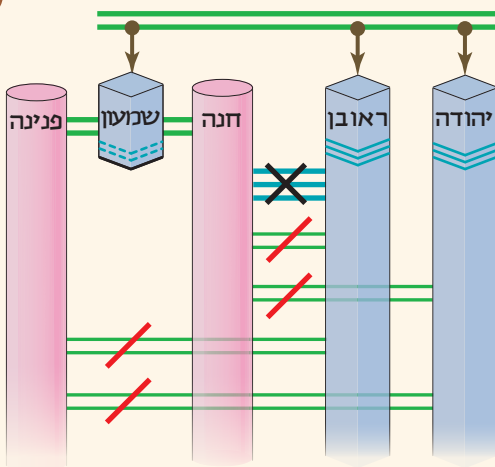

"איתמר, (ראובן) החולץ ליבמתו (חנה), וחזר וקדשה, אמר ריש לקיש הוא אינן חייב על (חנה) החלוצה כרת, ואחיו (מיוצגים על ידי יהודה) חייבין על החלוצה כרת; על (פנינה) הצרה בין הוא (ראובן) ובין האחין (יהודה) חייבין על הצרה כרת".

לפי התוספות, הוא אינו חייב על הקידושין לא כרת ולא לאו, אבל יש איסור לאו על הביאה.

אע"פ שלשון הגמרא "וחזר וקדשה" מצביעה על פעולה שנעשתה, נראה שהכוונה היא להוראת איסור, כמו לשאר האיסורין בציור. ולכן בחרנו בסימן של איסור בקוים דקים.

ציור 61 – דף י"ע"ב (4)

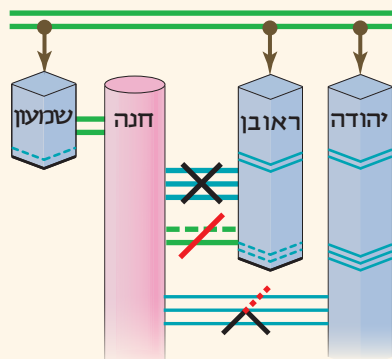

"ורבי יוחנן אמר, בין הוא (ראובן) ובין האחין (יהודה) אינן חייבין לא על (חנה) החלוצה כרת ולא על (פנינה) הצרה כרת".

רש"י: "האי שליחותא דידהו עבדי. דמעיקרא הרשות היה ביד כולן, וכן היא שליחותא דצרה עבדא, וכי היכי דהוא (ראובן) עלה (על חנה) בלא יבנה, כן על צרתה (פנינה) בלא יבנה, וכן האחין (יהודה) על שתיהם".

אע"פ שהסימן בציור מראה על איסור לאו, זהו לאו הבא מכלל עשה וסימנו כמו של לאו.

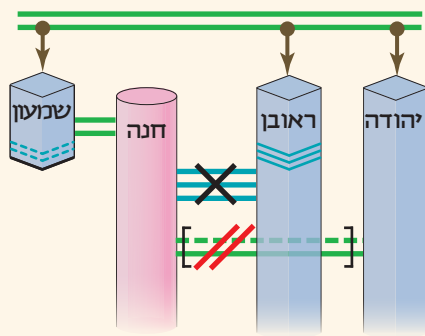
ציור 62 – דף י"ע"ב (5)

"איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש: (ראובן) החולץ ליבמתו (חנה) וחזר וקדשה ומת, צריכה חליצה מן האחין (יהודה). בשלמא לדידי דאמינא חייבי לאוין נינהו, היינו דצריכה חליצה מן האחין, אלא לדידך אמאי צריכה חליצה".

רש"י: "אמאי צריכה חליצה. נהי נמי דקידושין תפסי בה, דאיהו לא קאי עלה בכרת, מיהו כשמת תפטר ותצא מן האחין משום ערוה, הואיל ובכרת היא עליהו".

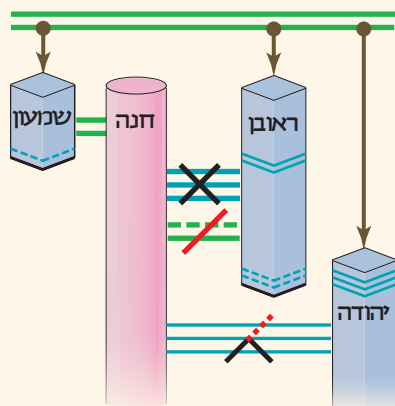
ציור 63 – דף י"ע"ב (6)

"ולמעמיד אימא סיפא עמד אחד מן האחין וקדשה אין לה עליו כלום".

רש"י: "עמד אחד מן האחין וקדשה. שלא קדשה החולץ (ראובן) אלא (יהודה) אחד מן האחין: אין לה עליו כלום. דאין קידושין תופסין לו בה, ואינה צריכה הימנו גט, דאין קידושין תופסין בחייבי כריתות".

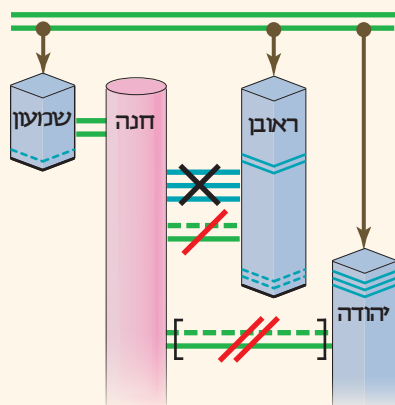
ציור 64 - דף יא ע"א (1)

"רב אשי סבר לה כריש לקיש (ראה ציור 60), ומתריץ לה בר' שמעון".

רש"י: "ומתריץ לה. לרישא דבריייתא (ראה ציור 62) דקתני צריך חליצה, באחים (כגון יהודה) שנולדו לאחר חליצה וקידושין של שני (ראובן), ובר' שמעון דאמר ייבם ולבסוף נולד לא מהניא נפילתה מן הראשון (שמעון) למהוי עלה אשת אחיו שלא היה בעולמו (ראה ציור 32), הילכך זיקת ההיא נפילה לא אסרה לה עליה דהאי (יהודה), הואיל ובשנולד זה (יהודה) כבר קדשה זה (ראובן)".

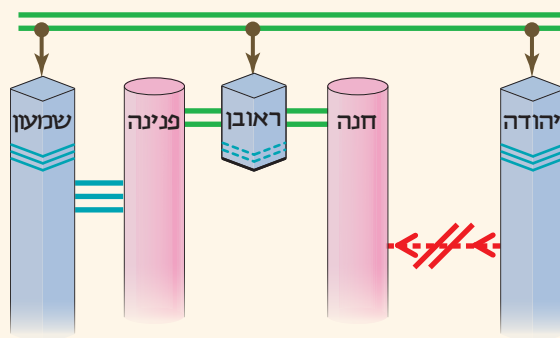
ציור 65 - דף יא ע"א (2)

"רבינא סבר לה כרבי יוחנן (ראה ציור 61), ומתריץ לה (לסיפא, ראה ציור 63) אליבא דרבנן (ראה ציור 33), עמד אחד מן הילודים וקדשה אין לה עליו כלום".

רש"י: "עמד אחד מן הילודים. אחר חליצה או אפילו אחר קידושין, ובשמת זה החולץ (ראובן) קדשה אותו ילוד (יהודה), אין לה עליו כלום, ולא משום חליצה אלא משום דהוא אשת אחיו שלא היה בעולמו".

ציור 66 - דף יא ע"א (3)

"איתמר, (שמעון) הבא על יבמה (פנינה), ובא אחד מן האחים (יהודה) על צרתה (חנה), פליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר בכרת...".

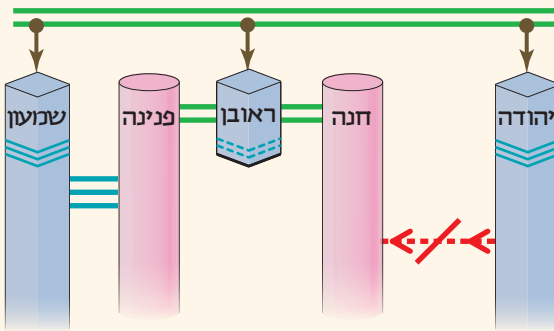
ציור 67 – דף יא ע"א (4)

"וחד אמר בעשה..."

רש"י: "בעשה. בית אחד הוא בונה ואין בונה שני בתים, ולא הבא מכלל עשה עשה".

הסימן של איסור לאו הוא גם עבור לאו הבא מכלל עשה.

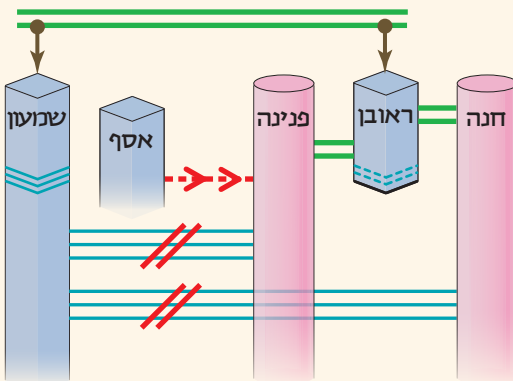
שאר חלקי המבנה כמו בציר הקודם.

ציור 68 – דף יא ע"א (5)

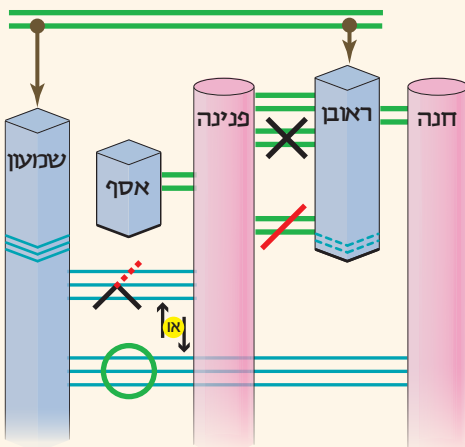
"אמר רב יהודה אמר רב, צרת סוטה אסורה, טומאה כתיב בה בעריות".

רש"י: "צרת סוטה אסורה. היה (ראובן) נשוי שתי נשים, וזינתה האחת (פנינה) תחתיו (עם אסף), ויש עדים, ומת בלא בנים, היא (פנינה) וצרתה (חנה) פטורות אף מן החליצה..."

ציור 69 – דף יב ע"א (1)

"תא שמע, (ראובן) המחזיר גרושתו (פנינה) משניסת (לאחר - אסף), היא וצרתה חולצת... תריין הכי: היא (פנינה) חולצת, צרתה (חנה) או חולצת או מתיבמת".

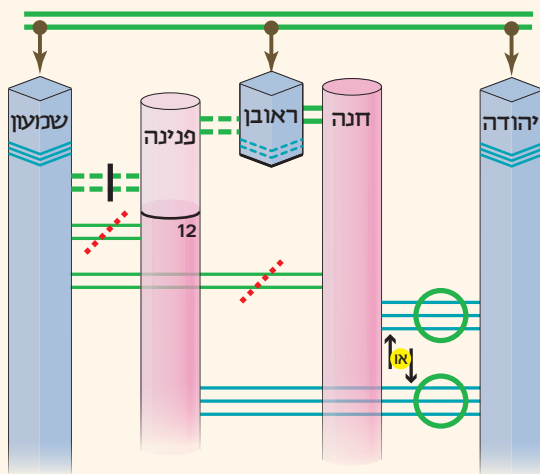

ציור 70 - דף יב ע"א (2)

"אמר רב לילי בר ממל אמר מר עוקבא אמר שמואל, צרת ממאנת אסורה. למאן, אילימא לאחים, השתא היא נופא שריא... צרתה מיבעיא, אלא לדידיה".

רש"י: "צרת ממאנת. נפלו לפניו (לפני שמועון) שתי יבמות מאח אחד (ראובן), גדולה (חנה) וקטנה (פנינה), ומיאנה בו הקטנה (פנינה). צרתה (חנה) אסורה: למאן אסורה. אילימא אף לשאר אחין (יהודה), השתא היא גופה (פנינה) מותרת לזה (יהודה) (צרתה חנה מיבעיא): אלא לדידיה. ליבם (שמועון) שמיאנה בו אסורה, דמיאון עקר ליה לזיקה, וקאי עליה באשת אח. ואם תאמר, מיאון נישואין קמאי עקר, והרי נכרית אצלו ומותרת לו, גזירה דרבנן היא, הואיל ולא מיאנה בראשון (ראובן), ומכח נישואין שלו נפלה להתיבם, נראית כאשת אחיו...", אבל ליבם אחר (יהודה) שתיחן מותרות.

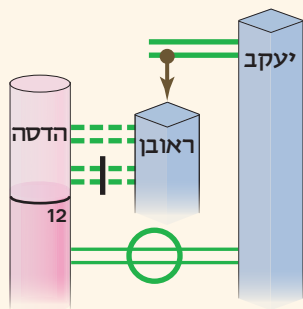
(לפי פירוש רש"י, שמיאון ביבם "נישואין קמאי עקר", יש להסתפק בסימון שציירנו, כי אם יהודה נושא את פנינה, הרי היא נכרית אצל ראובן, ואין כאן יבום ויהודה חייב שוב ליבם את חנה או לחלוץ לה. ואם נסלק את הסימון יוצא שיהודה יכול לשאת גם את חנה וגם את פנינה, ואז נראה כאלו בונה שני בתים).

ציור 71 - דף יב ע"א (3)

"דתני רמי בר יחזקאל, מיאנה בבעל מותרת לאביו".

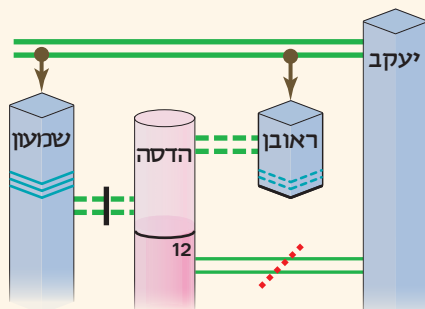
רש"י: "מיאנה בבעל. קטנה יתומה נכרית (הדסה) שמיאנה בבעל (ראובן) - מותרת לחמיה (יעקב), לפי שעקרתה לקידושין, והרי היא כמפוחה ולא בלתו היא".

ציור 72 - דף יב ע"א (4)

"מיאנה... ביבם אסורה לאביו".

רש"י: "ביבם (שמועון) אסורה לאביו (יעקב). דכיון דאהנו נישואין קמאי לזקקה ליבם (שמועון), נראית כאשתו גמורה, ונראית כבלתו של זה (יעקב)".

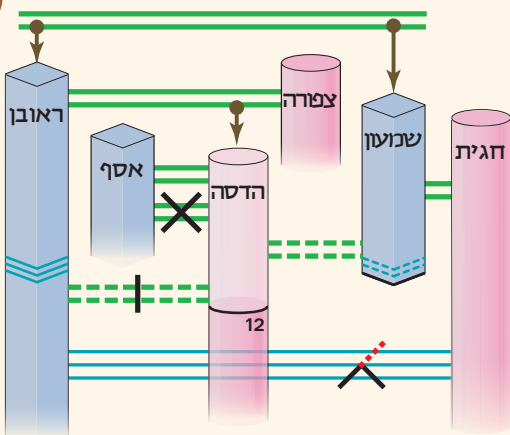

ציור 73 – דף יב ע"א (5)

"הכא נמי משעת נפילה נראית כצרת בתו".

רש"י: "הכא נמי. בבתו ממאנת: משעת נפילה. שנפלה בתו (הדסה) (יתומה בחיי האב ראובן) לפניו לייבום, והוצרכה למאן בו, נראית כאשת אחיו (שמעון), ונראית צרתה (חגית) צרת הבת (הדסה)".

השוה ציור 18 שם מיאנה לבעל וצרתה מותרת. פה מיאנה ליבם וצרתה אסורה מדרבנן.

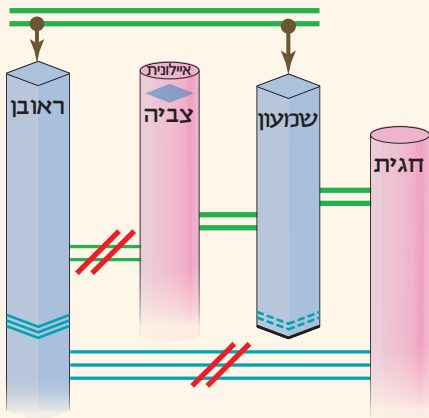
ציור 74 – דף יב ע"א (6)

"אמר רב אסי, צרת אילנית אסורה".

רש"י: "הרי שהיה (שמעון) נשוי שתי נשים, והאחת (צביה) אילנית: ומת בלא בנים. שתייהן אסורות להתייבם ופטורות מן החליצה".

השוה לציור 20 שם נמצאת אילנית ומקחו מקח טעות. (ראה סוף דף יב ע"א).

לענין הלכה ראה ציור 76.

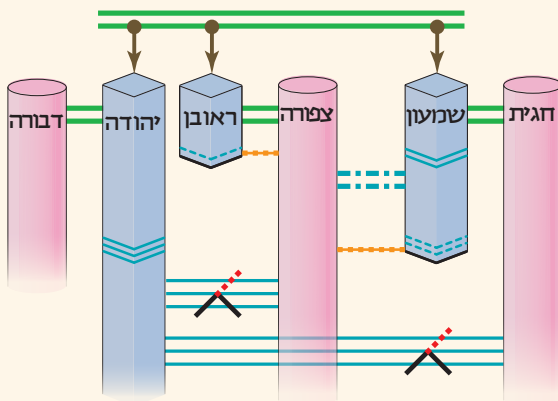

ציור 75 – דף יב ע"א (7)

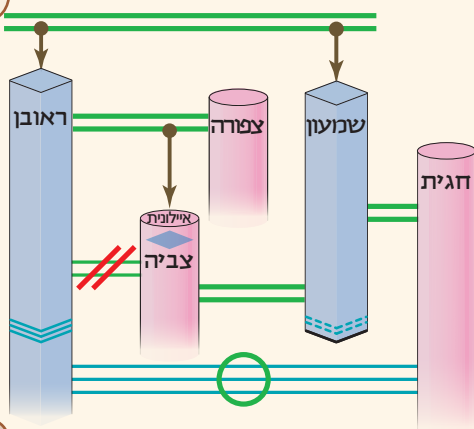
"מתיב רב ששת, שלשה אחין נשואים שלש נשים נכריות, ומת אחד מהם (ראובן), ועשה בה שני (שמעון) מאמר, ומת, הרי אלו (צפורה וחגית) חולצות (על ידי השלישי יהודה) ולא מתייבמות... מי שעליה זיקת יבם אחד ולא זיקת שני יבמים".

רש"י: "חולצות. דאלו כנסה (שמעון) הוה פקעה זיקה קמייתא, ולא הוה עלה אלא זיקת נישואי האחרון (שמעון), אבל מאמר לא מפקע זיקה, והויא עלה קצת זיקת ראשון (ראובן) וקצת זיקת האחרון (שמעון)".

נראה שכאן המושג זיקה שונה מהרגיל, דהיינו זיקה בין היבמה ליבם, אלא פירושו כאן זיקת הייבום שגרם לה בעלה המת, ולכן בחרנו בסימן שונה לזיקה זו (ראה הקדמה לפרק שני). וכן נראה מפירוש רש"י.

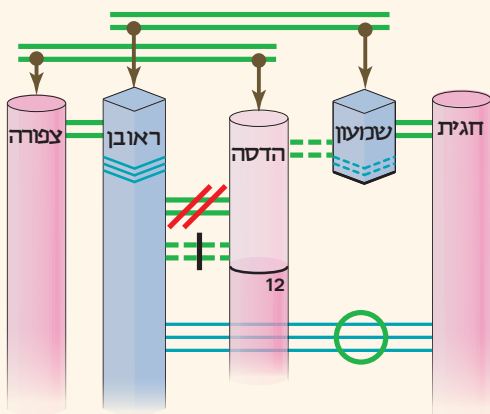
ציור 76 - דף יב ע"ב (1)

"אמר רבא, הלכתא צרת אילונית מותרת, ואפילו הכיר בה, ואפילו צרת בתו אילונית".

רש"י: "הלכתא (חגית) צרת איילונית (צביה) מותרת. ואע"ג דהכיר בה אחיו (שמועון) וקיימא והויא אשתו, לא מתסרא צרתה, דכי אסר רחמנא צרת ערוה, במקום ערוה הוא דאסרה, והא כיון דאילונית היא דבלאו ערוה נמי לא חזיא לייבום, הוי צרתה צרת ערוה שלא במקום מצוה...".

ציור 77 - דף יב ע"ב (2)

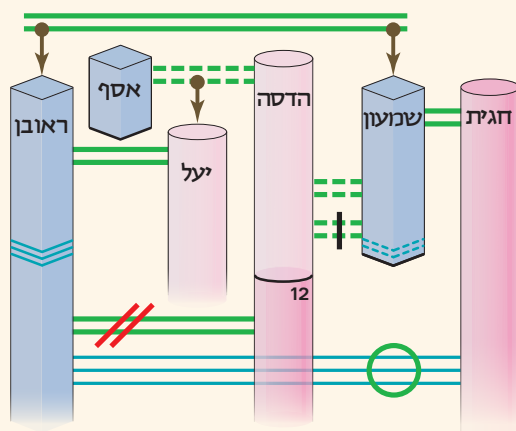
"כי אתא רבין אמר ר' יוחנן, אחת צרת ממאנת ואחת צרת איילונית ואחת צרת מחזיר גרושתו, כולן מותרות".

רש"י: "צרת ממאנת. ביבם (ראובן)".

מתוך הקשר עם דברי רבא (ראה כיתוב בציור הקודם) נראה שגם בממאנת מדובר אפילו היא ערוה ליבם.

ציור זה מתאר מקרה של **ממאנת** (הדסה) בדוגמא של אחות אשתו (צפורה); ציור 76 מתאר מקרה של **אילונית** בדוגמא של בתו; וציור 69 מתאר מקרה של **מחזיר גרושתו**.

ציור 78 - דף יב ע"ב (3)

"אם כן מצינו חמותו ממאנת, ותנן אי אתה יכול לומר בחמותו...".

רש"י: "מצינו חמותו ממאנת. כגון (הדסה) שילדה בקטנותה (אחרי קידושין לאסף) בתוך זמן האמור למעלה בשנת י"ב שנתעברה ולא מתה, וקדש אדם (ראובן) את בתה (יעל) (על ידי אביה, ושוב נתקדשה הדסה אחרי מות בעלה אסף לשמועון) ועדיין היא קטנה, ונמצאת זאת (הדסה) חמותו (של ראובן) קטנה וראויה למאן עד י"ב שנה (וצרתה חגית תתייבם כצרת כל ערוה יתומה שמיאנה)".

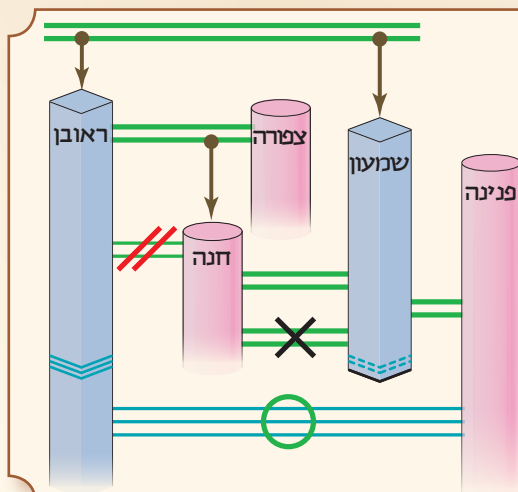
ציור זה מתאר את טענת המקשה ללא קשר עם המסקנה הסופית.

ציור 79 – דף יג ע"א (1)

"כיצד אם מתו הן כו': ואפילו כנס ולבסוף גרש".

רש"י: "נתגרשו צרותיהן מותרות. ואפילו כנס אחיו (שמעון) את הנכרית (פנינה) ולבסוף גרש את (חנה) בת אחיו (ראובן), דהו להו צרות זו לזו קודם גירושין, אפילו הכי קשרינן ליה לייבומי, כדקתני ומתה בתו או נתגרשה, הואיל ובשעת נפילה לא הו צרות זו לזו".

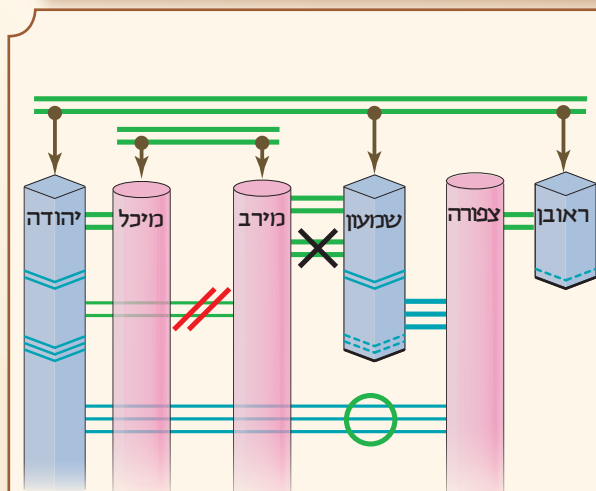
לא מיבעיא גרש ולבסוף כנס כפי שמתואר בציור 19.

ציור 80 – דף יג ע"א (2)

"ורמינהו, שלשה אחין, שנים מהם (שמעון ויהודה) נשואים לשתי אחיות (מירב ומיכל), ואחד (ראובן) נשוי נכרית (צפורה), גירש אחד מבועלי אחיות (שמעון) אשתו (מירב), ומת (ראובן) הנשוי נכרית (צפורה), וכנסה המגרש (שמעון), ומת, זוהי שאמרו שאם מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות".

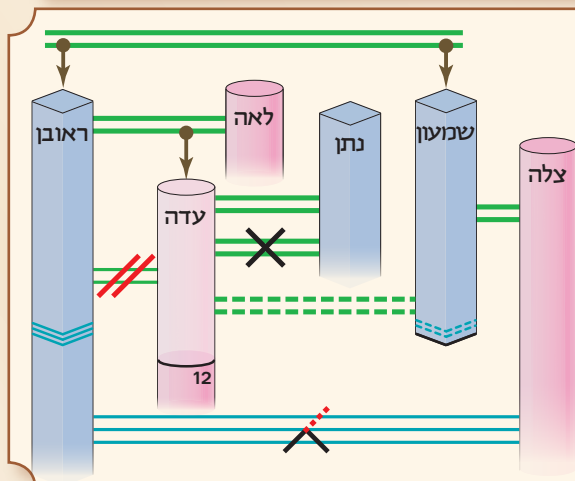
רש"י: "וכנסה המגרש (שמעון) (ליבמתו צפורה) ומת. ונפלה נכרית (צפורה) לפני שלישי (יהודה) שנשוי (למיכל) אחות אשתו (מירב) של זה (שמעון) הראשונה, דהויא להו (צפורה) צרת (מירב) אחות אשה (מיכל) משנתגרשה, צרותיהן מותרות, הואיל ולא היתה (מירב) אחות (מיכל) אשתו של זה (יהודה) צרה לנכרית זו (צפורה) (בשום זמן), שקודם נישואין של זו (צפורה לשמעון) נתגרשה (מירב)".

ציור 81 – דף יג ע"א (3)

פסקא מהמשנה: "וכל שיכולה למאן (עדה), ולא מיאנה, צרתה צלה חולצת ולא מתייבמת)".

מבנה זה הופיע כמובן במקומו בציור 22.

ציור 82 – דף יג ע"א (4)

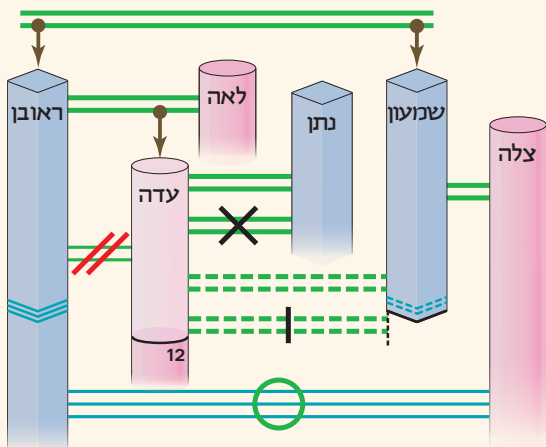
"ותמאן השתא ותתיבם".

הקושיא על קטע המשנה המתואר בציור 22 (ובציור הקודם).

רש"י: "ותמאן הערוה (במקרה שבציור - בתו (עדה) יתומה בחיי האב ראובן) השתא, ותאמר אי-אפשי בקידושין שקדשוני אמי ואחי לבעלי המת (שמעון), ותעקור קידושין ראשונים ותתיבם צרתה (צלה)".

ציור זה מתאר את טענת המקשה.

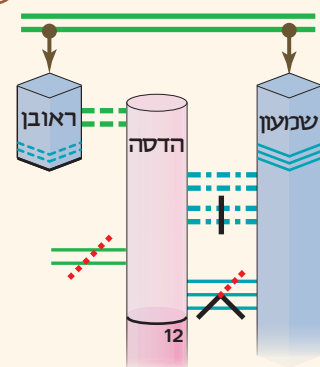
ציירנו את המיאון כמיאון בבעל (הקו המרוסק אחרי המיתה), בהתאם לפירוש רש"י שאליו אנו נצמדים בחיבור זה. ויש מפרשים החולקים על אפשרות המיאון בבעל לאחר מיתה. ונראה שרש"י עצמו חזר בו להלן (ראה כיתוב בציורים 86 ו-470), ומפרש שהמיאון הוא ביבם.

ציור 83 – דף יג ע"א (5)

"דאמר ר' אושעיא, ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו".

רש"י: "למאמרו. הוא דממאנת, שאם עשה היבם (שמעון) מאמר ביבמה קטנה (הדסה), ומיאנה בו, מפקיע מיאון זה את המאמר, וחזרה לזיקה לבדה (האוסרתה לשוק) וחולצת... ואינה ממאנת לזיקתו. לעקור נישואין ראשונים ולהפקיע זיקת יבום ולצאת בלא חליצה, הכא נמי גבי ערוה (הדסה) (במקרה של הציור הקודם) לא עקר ליה מיאון דהשתא לנישואין קמאי למישרי צרתה (צלה)".

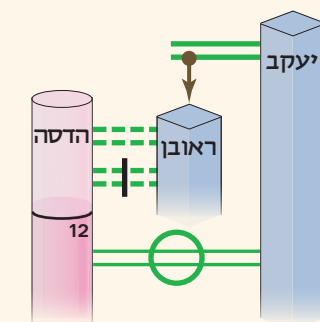

ציור 84 – דף יג ע"א (6)

"דתני רמי בר יחזקאל, מיאנה בבעל מותרת לאביו".

רש"י: "מיאנה. כלתו (הדסה) בבעלה (ראובן), מותרת לחמיה (יעקב), דעקרתה לנישואיה, והויא כמפותת בנו (ראובן), ומותרת לו (ליעקב)..."

מבנה זה הופיע כבר בציור 71.

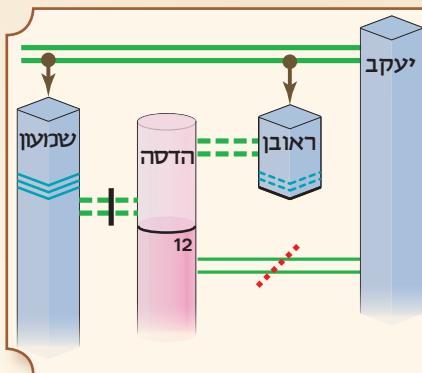
ציור 85 – דף יג ע"א (7)

"מיאנה ביבם אסורה לאביו".

המשך רש"י: "אבל מת בנו (ראובן) בעלה הראשון, ומיאנה בזיקת יבם (שמועון), אע"ג דנישואין קמאי עקרה אסורה לאביו (יעקב), אלמא משעת נפילה כלתו היא, משעה שנפלה להתייבם ונזקקה ליבם מחמת נישואין הראשונים נראים אותם נישואין גמורים למהוי אשת המת (ראובן) וכלתו של זה (יעקב)".

הסימן מראה איסור מדרבנן כי היא נראית ככלתו.

מבנה זה הופיע כבר בציור 72.

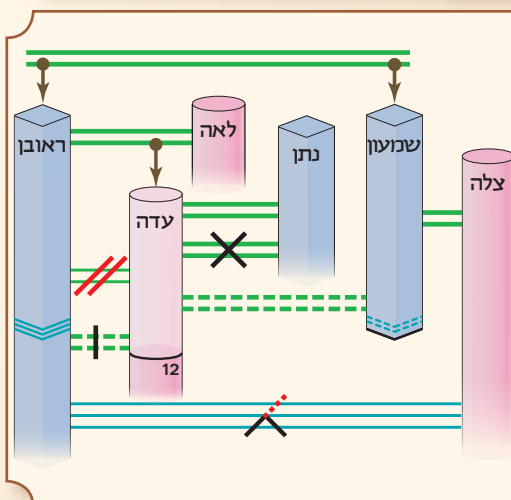

ציור 86 – דף יג ע"א (8)

"הבא נמי משעת נפילה נראית כצרת בתו".

רש"י: "הבא נמי. בצרת ערוה (עדה), משעת נפילה שנזקקה הבת (עדה) ליבם (ראובן) (והוצרכה) למאן בו מחמת קידושי ראשון (שמועון), נראים נישואין גמורים למהוי אשת המת (שמועון), וצרתה (צלה) (נראית) צרת הבת (עדה), ואי שריא ליה אתי למישרי צרת הבת בעלמא".

מבנה זה דומה למבנה של ציור 82 (חוץ מאיסור היבום), אלא שפה משמע מדברי רש"י שממאנת ביבם, ולא במת כפירושו שם. וכן משמע מפירושו בכיתוב שבציור 470. וכן ננהג בכל הציורים בהמשך.

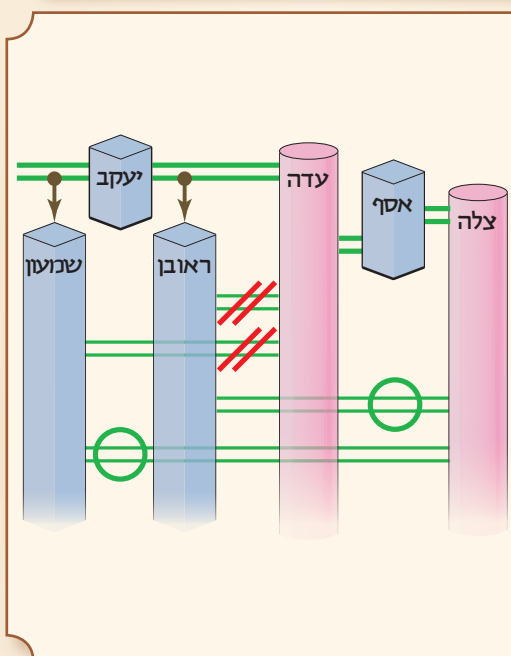
ציור 87 – דף יג ע"א (9)

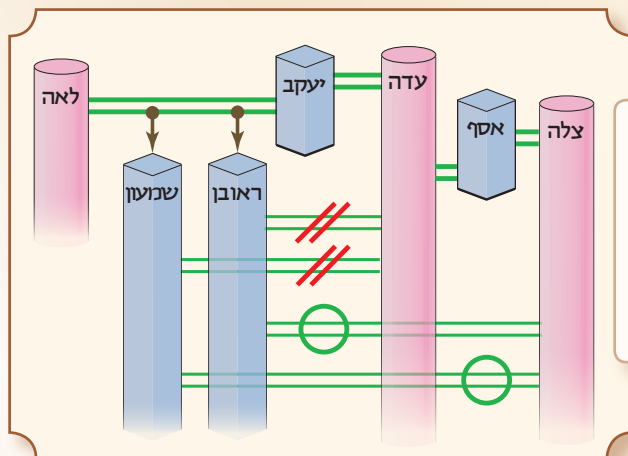
משנה: "שש עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחרים צרותיהן מותרות":

א. "אמו".

רש"י: "שש עריות. יש שחמורות מאלו, ומהו חומר שלהן, שנשואות לאחרים ואינן יכולות להנשא לאחיו מאביו, ואם מתו בעליהן שהן נכרים אצל זה צרותיהן מותרות להנשא לזה:

אמו (עדה). אינה יכולה להינשא ל(שמועון) אחיו של זה (ראובן) מאביו (יעקב), שהרי היא לו אשת האב, וכן... כולן אסורות לאחיו מאביו בשם שאסורות עליו, ואין בהן צד ייבום על זה לעולם, ואם נישאו (עריות אלו, למשל עדה) לאחרים (למשל לאסף), ולזה נשים אחרות (למשל צלה), ומתו (בעליהן), למשל אסף, מותרות (צרות אלו למשל צלה) לינשא לזה (ראובן) (ולכל אחיו, למשל שמועון), שאין צרת ערוה אסורה אלא כשנפלה לייבום עם הערוה פעם אחת, שכיון שפטרה לצרת ערוה עמדה (הצרה) עולמית באיסור אשת אח שיש לה בנים".

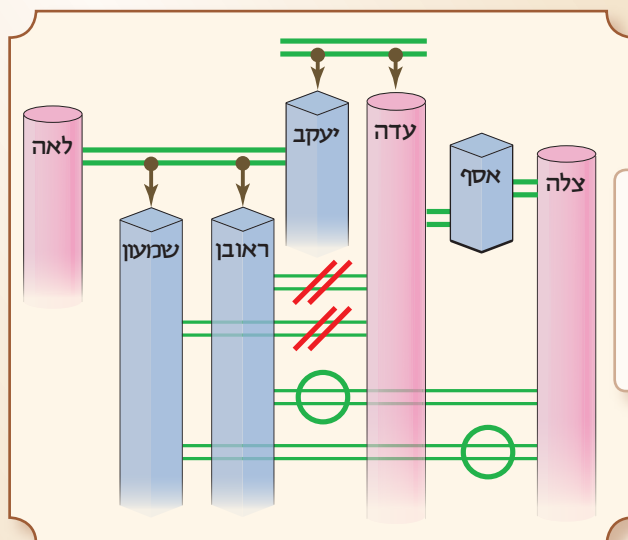

ציור 88 - דף יג ע"א (10)

ב. "ואשת אביו".

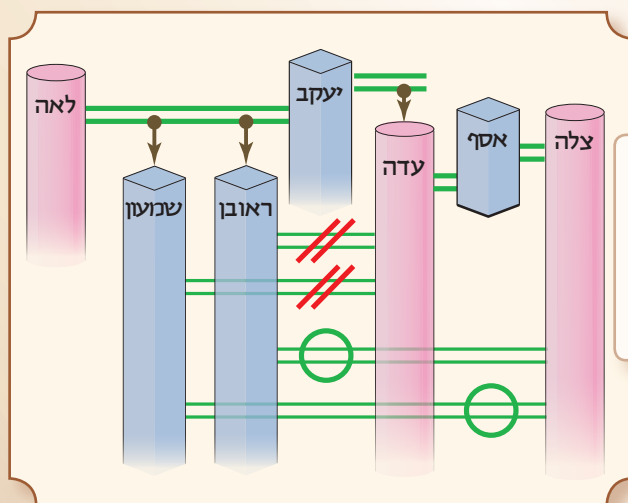
עדה אשת יעקב אביו של ראובן
אסורה לו, וכן לאחיו שמעון.
צלה צרתה מאיש אחר (אסף)
מותרת לראובן (ולכל אחיו, למשל
שמעון).

ציור 89 - דף יג ע"א (11)

ג. "ואחות אביו".

עדה אחות יעקב אביו של ראובן
אסורה לו, וכן לאחיו שמעון. צלה
צרתה מותרת לראובן (ולכל אחיו,
למשל שמעון).

ציור 90 - דף יג ע"א (12)

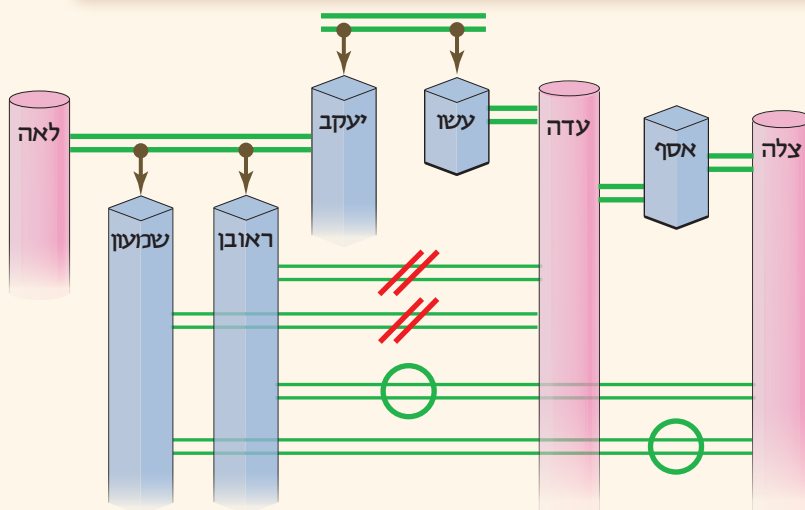
ד. "אחותו מאביו".

עדה אחותו של ראובן מאביו יעקב
אסורה לו, וכן לאחיו שמעון. צלה
צרתה מותרת לראובן (ולכל אחיו,
למשל שמעון).

ציור 91 – דף יג ע"א (13)

ה. "ואשת אחי אביו".

עדה אשת עשו אחי יעקב אביו של ראובן אסורה לו, וכן לאחיו שמעון. צלה צרתה מאיש אחר (אסף) מותרת לראובן (ולכל אחיו, למשל שמעון).

ציור 92 – דף יג ע"א (14)

ו. "ואשת אחיו מאביו".

רש"י (שם): "...ראשת אחיו מאביו שהיו לו בנים..."

עדה אשת יוסף אחיו של ראובן מאביו יעקב אסורה לראובן אחרי מות יוסף אחיו, כי יש לו בן מניסה (או בת), וכן אסורה לאחיו שמעון. צלה צרתה של עדה מאיש אחר (אסף) מותרת לראובן (ולכל אחיו, למשל שמעון), כי עדה לא נפלה ליבוס לפני ראובן מעולם היות ויש ליוסף בן (או בת). ראה רש"י בכתוב שבציור 87.

